AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

ÖMÜR
BOYUNCA
ZENGİN VE ÇEŞİTLİ
PARA İKRAMİYELERİ
AYLIK
GELİR
TÜRKİYE
VAKIFLAR BANKASI

Sayı: 508 Cilt: XXIX Yıl: 10

Sahibi
Mübin Toker

Yazı İşleri Müdürü
Kurtul Altuğ

Bu sayıda Yazı Kurulu

İç Haberler Kısmı: Metin Toker. Güneri Civaoglu, Egemen BostanCI (İstanbul). Seyfİ Özgenel (İzmir) — Dış Haberler Kısmı: Halûk ÜLman — Magazin Kısmı: Jale Candan. Tüli Sezgin. Bihin Anter. Hüseyin Korkmazgil — Yayınlar: İlhami Soysal.

Resim
Ali Parmakerli

Fotoğraf
Sungar Taylaner

Klişe
Doğan Klişe Öz Atölyesi
Tel : 11 70 15

Yazı işleri
Rüzgârlı Sokak No 15/2
Tel: 11 89 92

İdare
Rüzgarlı Sokak No: 15/1
Tel: 10 61 96

Abone Şartları
3 aylık (12 nüsha) 10.00 lira
6 aylık (25 nüsha) 20.00 lira
1 senelik (52 nüsha) 40.00 lira

İlân şartları
Santimi 20 lira
3 renkli arka kapak 1500 lira

AKİS Basın Ahlâk Yasasına uymayı taahhüt etmiştir.

Dizildiği ver
Rüzgârlı Matbaa

Basıldığı yer
Hürriyet Matbaası
Ankara

Basıldığı tarih
13.3.1964
Fiyatı 1 lira

AKİS

HAFTALIK AKTÜALiTE MECMUASI

Kendi Aramızda-

Sevgili AKİS Okuyucuları,

Geçen hafta başladığımız yazı serimiz - "Venizelos dünyayı nasıl kandırmıştı? - Türkiye bu dünyayla nasıl uğraşmıştı?" - tahmin ettiğimiz ilgiyi gördü.. AKİS bir çok yerde, hemen hemen piyasaya çıktığı an satıldı ve bir çok okuyucumuz mecmuasını alamadı. İdarehanede ise o sayıdan bir tek mecmua kalmamış olduğundan talepleri derhal karşılamak imkânı olamadı. Maamatih bir belirli sayıda AKİS hazırlanıp, isteyen okuyucularımızın emrine tahsis edilecektir. Okuyucularımız göreceklerdir ki bu yazı serisi her hafta biraz daha ilgi çekici hal alacak ve bilhassa İsmet Paşanın notları tarihe gerçek bir ışık tutacaktır.

AKİS, bu alâkaya lâyık olmak için bir yeni gayrete kendisini mecbut hissetmiştir. Tahminimiz, serinin aşağı yukarı yirmi hafta sürmeğidir. Bugünden itibaren mecmuaya en az altı aylık bir süre için abone olanlara

AKİS, bu yazı serisine ait bir cilt kapağını yazı serisi sona erdiğinde hediye edecektir. Cilt kapakları, Ankaranın en mükemmel matbaası olan Ajans Türk matbaasında hazırlanacaktır. Bu suretle hem okuyucularımız mecmualarını bulamamak tehlikesinden kurtulacaklar, hem de tarihi değeri çok

büyük bir eseri ciltli olarak elde edeceklerdir. Bu fırsattan faydalanmak isteyen okuyucularımızın derhal abone servisimize müracaatlarını rica ederiz. Halen, en az altı aylık abonmanları bulunan okuyucularımızın hakları mahfuz tutulmaktadır. Onlara da cilt kapakları, yazı serisi tamamlandığında gönderilecektir. Onun için bütün okuyucularımıza, mecmuanın ortasındaki sekiz sayfayı ayrı bir itinayla saklamaları lüzumunu hatırlatırız.

Van serimizin bu haftaki kısmında Venizelosun ne kadar dikkat ve itinayla bir mükemmel propaganda makinesini harekete geçirdiğinin hikayesi bulunmaktadır. Yunanlıların bu işte bizden çok önce ve çok daha ustaca davranmaları şimdiye kadar Türkiyeye ziyadesiyle zarar vermiştir. Son günlerin davası olan Kıbrıs İşinde de Makariosun tertiplerini tersine çevirinceye kadar ne zahmetler çektiğimiz herkesin gözleri önündedir. Bunlardan, hepimizin alacağımız ibret dersleri vardır.

Abone muamelesini tamamlamakta gecikmeyiniz ve yazı serisini iyi saklayınız. Bu seri, türk-yunan münasebetlerinin en kıymetli bir tahlilini teşkil edecektir.

Saygılarımızla

AKİS

içindekiler

Günlerin getirdiği

Yurttan Akisler

Ulaştırma Bakanı Ferit Alpiskender
Aman, tren çarpmasa!..

Lokomotif______Başbakanlık odacısı Abdullah Efendi, çok' hararetli bir gününü -yaşıyan Senato salonuna girdi, **YTP** sıralarına doğru ilerledi ve Rıfat Öçtene bîr şeyler söyledi. Öçten derhal kalktı, Abdullah Efendiyi takiben salondan çıktı. YTP'li arkadaşları kafa kafaya verdiler ve fısıldasmaya başladılar. Sah akşamı İsmet Paşa ile eski Ulaştırma Bakanı arasındaki görüşmenin başlangıcı böyle oldu. Parlamentoyu saran önemli tartışmalar arasında eski bir konu tekrar alevleniyordu: Lokomotif Meselesi.

İsmet Paşa Öçtenle bu konuyu görüştü.

Geçen haftanın sonlarında bazı Tabiî Senatörlerle, milletvekilleri lokomotif ihalesi konusunda yeni sansasyonlara gebe bir Meclis Soruşturması önergesi verdiler. Kulisleri iyice saran söylentilerin incelenmesini, bunlar doğru ise Ulaştırma Bakam Ferit Alpiskender hakkında Meclis Soruşturması açılmasını istemekteydiler.

Önergenin akabinde buna imza koyanlardan Sami Küçük- ile eski Ulaştırma Bakam Öçten pek de boşa sallanmadığı hissolunan bir seri sert ithamı demeçler halinde Ulaştırma Bakanına yönelttiler: Niçin, AID'nin ihaleyi 31 Marta kadar uzatan yazısı örtbas edilmişti? Bakan, Senatoda, G.E. lokomotiflerini yerin dibine batırmışken, kısa, fakat çok konforlu geçtiği söylenilen bir İstanbul gezisi sonunda niçin ağız değiştirmişti? Niçin AID'-nin Türkiye Başkam Van Dyck'a atfen asılsız sözleri zabıtlara geçirtmişti?' G.E. lokomotiflerinin 600 ton yükle Elmadağ rampasını çıkamadığı yalan mıydı? Tek kusuru pahalılığı olduğu belirtilen G.M. beher lokomotifini G.E. den 10 bin dolar daha ucuza vermeyi de kabul etmişken, niçin bu tercih edilmiyordu?

İşten anlayanlar "General Electric iyi elektrikli lokomotif yapabilir, fakat dizel sahasında başarılı olamamıştır" demektedirler. DDY'nda da sansasyonel bir meseleyi usturupluca kullanıp yüksek kademeleri tasfiye ederek, buralara ekip halinde oturmayı uman bazı açıkgöz memurların G.E. firmasına yardımcı oldukları söylenmektedir...

Konu dallanıp budaklanırken Alpiskendeıin ne yapacağı merak konusudur. Her şeyden önce G.M'in "iki lokomotifi yanyana koyup deneyin, kararınızı neticeye göre verirsiniz" teklifi hasıraltı edilemeyecek bir tekliftir. Son günlerde GM nin tekliflerini de yetkililere incelettireceğini söylemeye başlıyan Alpiskender, Bakan olduğundan beri dostları tarafından yapılan tavsiyelere uyarak yabancı uzmanlara müracaat edip G.E. ve G.M. lokomotiflerini mukayeseli olarak tetkik ettirecek inidir? Yoksa "pullar yerme yollan tedavülden kaldıracağından bahsettiği" günlerdeki zihin bulanıklığını devam mı ettirecektir? Alpiskender, yabancı uzmanlara seçimi bırakacak akıllıca yolu tercih ederse, AID'nin 31 Marta kadar uzattığı süreyi yeniden uzatabileceği yetkililerce ifade edil-

mektedir. Yok, hamhumşaralop tarzındaki ihalenin kesinleştiğinde ısrar ederse. Meclis Soruşturması kendisini Yüce Divanın karşısına kadar gönderebilir.

Bu konuda, sahip bulunduğunu söylediği deliller ve eski bir Ulaştırma Bakanı oluşunun verdiği bilgiyle oldukça önemli bir rol oynayacağı anlaşılan Rıfat Öçten, gazetelere demeç olarak, Alpiskenderin Mecliste perişan olacağını ifade ederken, bir AKİS'çiye şöyle dedi:

"— İlk lokomotif tahkikatında Bakanla ayni partidendik, konuşamadım. Kabahatsiz memurları da koruyamadım. Ama şimdi her şeyi ortaya dökeceğim. Bu arada. Demokrat Partinin rezaletleri de ortaya çıkacak ama. her şeyi ortaya dökeceğim."

Rifat Öçten Salı akşamı İsmet Paşadan "Bildiği her şeyi açık açık söylemeye yetkili olup olmadığı" sualini sordu ve tamamiyle yetkili olduğu cevabını aldı.

Seçimler_____AP'nin, "şirin"liği ile tanınmış sözcüsü Kemal Bağcıoğlu sesini yükseltti, bahis konusu uygulamanın içtüzüğe, kanun anlayışına, anayasaya ve demokrasiye aykırı olduğunu söyledi, işaret parmağını havada sallayarak CHP Grupunu ikaz etti:

"— Sonra bunun hesabını sorarlar, arkadaşlar!"

CHP Grupunun ilerde hesabını vereceği konu, Zihni Betilin Senato seçimlerinin de nisbî sistemle yapılmasını öngören teklifi normal prosedür 'içinde Adalet ve Anayasa Komisyonlarında kabul ve Genel Kurula sevikedilmişken, AP'lilerin paşa gönüllerinin kırılmaması için bir de. onların çoğunlukta bulunduğu İçişleri Komisyonuna gönderilmemesi idî.

Olay, haftanın başında Mecliste geçti. Tam üç saattir bir kanun teklifinin komisyonlardan nasıl geçerek Genel Kurula geleceği AP'lilere anlatılıyor, onlar ise çekilen "ya sâbır"ları anlamamazlığa gelerek, herşeyin çiğnendiğinde ısrar ediyorlar, ithamlarda bulunuyorlardı

Vergi reform tasarıları da, görüşülmek için bu çekişmenin sona ermesini beklemekteydi. Nasıl olsa onların bekletilmesinin hesabı sorulmıyacaktı!

Emin Paksüt kürsüye geldi ve kısa konuştu. - Paksüt öfkelenince kısa ve tesirli konuşur-. AP'nin ısrarının, çoğunlukta bulundukları İçişleri Komisyonunda teklifi geciktirmek ve reddetmek artdüşüncesinden doğduğunu, bunun da 6 Haziranda yapılacak Senato ara seçimlerine kadar teklifin kanunlaşmasını engellemek amacına dayandığını anlattı, "meselenin çıplak görünüşü budur" dedi ve AP'lilere döndü:

"— Merdâne söyleyin, biz nisbî temsille Senato seçimi yapılmasını istemiyoruz deyin. Ama İçtüzüğü. Anayasayı, hukuk kurallarını zorlamayın!"

Gerçekten, meselenin esası budur. İstismar politikası ile birleşince bu millete on yıllık bir karanlık devir ile bir ihtilâl zorunluğu hediye eden çoğunluk sistemi, şimdi de Cumhuriyet Senatosunu tehdit etmektedir. Zihni Betil ve arkadaşları, sıhhatli bir demokrasiye uygunluğu da tartışma konusu olan bu sistemi Senatodan da kaldırmak için yukarıda sözü geçen teklifi yapmışlardır. Bu arada. Hazirandaki Senato ara seçimlerinin Mart sonunda çekilecek kurası da gelmiş çatmıştır. Anayasanın geçici 7. maddesine göre, her iki yılda bir Senatonun üçte bir oranında üyesi kura ile yenilenecektir. AP'nin telâşının sebebi, bu seçimden önce Betilin teklifinin kanunlaşması, özellikle CHP nin - biraz pireyi deve yapmak şartıyla da - YTP ve CKMP'nin şanslarının artması ve kendi durumunun sarsılmasıdır. Bu telâş, AP bakımından haksız sayılmaz. Çünkü bu. teklif, CHP-Bağımsızlar-YTP-CKMP işbirliği ile Meclisten, CHP-CKMP-YTP-Tabiî Senatörler Kontenjan Senatörleri çoğunluğu dede Senatodan geçebilecektir.

AP Senatörü: Sadık Artugmaç ile, yüzü AP'ye dönük Bağımsız Senatör Enis Kansu, Mecliste artık bayatlamaya yüztütan geciktirme takdiğine. Betilin teklifinin baltalanması konusunda iyice güvenemiyor olmalılar ki, ayrı bir tedbir düşünmüşler, Anayasanın geçici 7. maddesini kaldırarak, Senatoda ara seçimlerini kökten önlemek teşebbüsüne girişmişlerdir! Bunu Betilin teklifine karşı bir tehdit vasıtası olarak kullanmayı da düşünmektedirler. Ancak, Anayasayı değiştirmek için gerekli üçte iki çoğunluk gibi "ufak bir engel" herhalde bu kurnaz senatörlerin gözlerinden kaçmış olacak!..

İdamlar — 20-21 Mayıs isyanı hükümlülerinin idam, cezalarının infazı konusu, haftanın başında Salı günü Senatoda görüşülmeye başlandı. Senato Anayasa - Adalet Komisyonu, Aydemirin şeriklerinden Osman Denizin idam cezasını da müebbete çevirmiştir. Bilindiği gibi, Mecliste de Erol Dinçerin idamının infaz edilmemesi kararlaştırılmıştı.

Senatoda ilk olarak, Mustafa Kemal Erkovanlı ile Enis Kansunun idam cezalarının değiştirilmesi yolunda yaptıkları af teklifleri görüşülmeye başlandı İlk konuşanlardan Bolu Senatörü Sırrı Uzunhasanoğlu, "Beni birisi bıçaklarsa ve öleceğimi anlarsam, şahadetten evvel söyleyeceğim söz,"af olur" dedi! Uzunhasanoğlu, ilk gün konuşan AP hatiplerinden Fikret Turangil, Salim Sarıgöllü, Yusuf Demirdağ, İhsan Sabri Çağlâyangil, ve Hüsnü Dikeçligil gibi "af" istiyordu. Komisyon üyesi olan Saim Sarıgöllü ve Fikret Turangil, Senato Komisyonunun at lehinde bir görüşe sahip bulunduğunu anlatmaya kalktılar, fakat CHP'li komisyon sözcüsü Zihni Betil şöyle dedi :

"— Komisyon sözcüsü olarak şunu söylemeğe kendimi görevli hissediyorum: Komisyonumuz bugünkü şartlar altında bir affın memleket hayrana olmıyacağı sonucuna varmıştır."

Çarşamba günü müzakerelere devam edildi. Neticede Senato Aydemir ve Gürcanın cezalarını tasdik ederken Osman Deniz hakkındaki cezanın müebbet hapse çevirilmesine karar aldı. Erol Dinçer hakkında Meclisin aldığı karar kabul edildi. Şimdi mesele Osman Deniz sebebiyle Meclise bir kere daha gelecektir. "

AKİS
HAFTALIK AKTUALİTE MECMUASI
Yıl:10 14 Mart 1964 Sayı: 503 Cilt: XXIX

YURTTA OLUP BİTENLER

Vergi Reform Tasarılarını müzakere edecek Meclis
İki renkli iki cephe

Millet

Kalabalık bir hafta

Türkiye bu hafta, arızi olan Kıbrıs Meselesi bir yana bırakılırsa, bünye değiştirmesinin icabı olan heyecanlı, dolu günler geçirdi ve Büyük Millet Meclisi hâdiselerin mihrakını teşkil etti. Mecliste karşılıklı olarak alınan cepheler Türkiye'nin bugün iki cepheye ayrılmış bulunduğunu bir defa daha ispat etti. Bir yanda, C.H.P. nin etrafında kenetlenen ve memleketin sağlam kuvvetlerinin hem güvenine, hem kesin desteğine sahip reformcular, diğer tarafta, A.P. nin etrafında birleşmiş, memleketin sağlam kuvvetlerine zerrece güven vermeyen, bu bakımdan da onun desteğine katiyen sahip olmayan, buna mukabil ne kadar his ve gündelik menfaat varsa onların hepsinin istismarcısı grup. İki taraf arasındaki bu savaş muhtemelen son savaş olacaktır ve" netice, rejimin istikbalini tâyin edecektir.

Türkiyenin hangi istikamete gideceği, bir soru konusu değildir. Türkiye, memleketin sağlam kuvvetlerinin güvenine ve desteğine sahip reformcuların ittiği istikamete gidecektir, zira onu aksi bir yöne sürüklemek hiç kimsenin gücü içinde bulunmamaktadır. Ama bu gidiş, İsmet Paşadan sonra nasıl bir rejim içinde olacaktır, bugün aranan cevap budur. Çok partili rejim memleketin sağlam kuvvetlerinin güvenine sahip en azından iki siyasî teşekkül ister, halbuki bizde bir tane vardır. Bir karma ekonomi, memleketin realitelerini müdrik ve onun icaplarına göre davranan bir özel sektör ister, halbuki bizde bu yoktur. Nihayet kalkınma, devlet mekanizmasında bir ruh ve zihniyet değişikliğine ihtiyaç gösterir, halbuki elele bunu sağlamaya kimse yanaşmamaktadır.

Unutulmaz mensubu Sait Sina Yücesoyun ağızından, Türkiyede ileriye doğru hangi hareket yapılmışsa hepsini «komünist veya Siyonist tahriki» diye damgalayan A.P. nin, toplum bünyesinin değiştirilmesine mukavemete çalışması şaşırtıcı değildir. Böyle bir mukavemet, Atatürk. Reformları yapılırken de gösterilmiştir. Ancak o zamanın şartları başka olduğundan bu mukavemet başka usullerle tesirsiz hale getirilmiştir. Bugün, elbette ki mukavemeti tesirsiz hale getirecek usuller aynı değildir. Ama mukavemetin mutlaka tesirsiz hale geleceğini dikkatli millet mükemmelen anlamaktadır ve ayağının altında yerin sallanmakta olduğunu gören A.P. bir nevi «kuğunun şarkısı» m söylemektedir. Bu hafta bir çok A.P. linin bizzat itiraf ettiği husus, «şu arada bir şey yapılamazsa» A.P. nin bir daha kolay

HAFTANIN İÇİNDEN

Şu, bizim zenginler..

Metin TOKER

Vergi Reformuyla ilgili kanunların Büyük Mecliste görüşülmeye başlandığı şu sırada, tesadüfen, bir dağ otelinde bizini zenginlerden bazılarıyla bir arada bulundum. Ben böyle yerlerde politika, ya da iş konuşmayı sevmem. Buna rağmen bizim zenginler bir gün dertlerini, meselelerini, arzu ve taleplerim açtılar. Dinledim ve. itiraf ederim ki şaştım. Hemen hepsi, hükümet ve devlet olarak kendilerine yardımlar yapılmasını, kolaylıklar gösterilmesini istediler. Vergi vermekten kaçınmadıklarını söylediler. Ödedikleri vergilerin açıklanmasına veya Servet Beyannamesine «şahsen» bir itirazları olmadığını belirttiler. Ama, «şahsen» karşı bulunmadıkları bu usullerin piyasayı ve 'ticaret hayatını altüst edeceğini bildirdiler, bunların kanunlaşmamaaı gerektiği tezini savundular. Canım, böyle şeylere ne lüzum vardı ki?. Hepsi gayet iyi, vatansever, dürüst kimselerdi. Şimdi, herkesin verdiği vergi ilân olundu mu hasutlar, kötü kalbli rakipler, kıskançlar ve fenalık erbabı bir korkunç ihbar mekanizmasını harekete geçirecekler, yapmadıklarını bırakmayacaklardı. Aleniyete itirazları bundan dolayıydı. Hem, kazançların gizliliği ticaretin 1 numaralı prensibiydi. İman gibi paranın da kimde bulunduğunu herkesin öğrenmesine hiç lüzum yoktu. Bir tanesi daha da açıldı ve «sosyal adalet ile kalkınmayı beraber götürmeye çalışmanın delilik olduğunu» söyledi. Böyle bir şey şimdiye kadar hiç bir yerde görülmemişti. Ya kalkınmayı seçmek lâzımdı, ya sosyal adaleti! Bunu ifade ederken, tabiî «memleketin menfaati» nin kalkınmada olduğuna inandığını belli ediyordu. Kalkınmadan anladığının ise, her mahallede onbeş milyoner yetiştirme siyasetinden ibaret bulunduğu açıktı.

Bu insanlar nerede ve hangi zamanda yaşıyorlar diye pek şaştım. Bir kaç gün sonra, o dağ otelinde bana bizim zenginlerin söylediğini D.P. den müdevver A.P. nin sözcüleri Büyük Meclisin kürsüsünden, partilerinin resmî görüşü olarak tekrarladılar. 1964 Türkiyesinde bu resmî görüşün kendisine tatbikat sahaftı bulacağını sanan bir parti ve o partiye bel bağlayan iş adamları!

Hey yarabbi, insanın sadece şaşacağı değil, aynı zamanda güleceği de geliyor. Bir sınıf, bir zümre, bir çevre dünyadan ancak bu derecede habersiz bulunabilir. Böylelerinin para kazanmış olmasının, para kazanmanın itibarını bir toplum içinde sıfıra indirmesinden daha tabiî ne düşünülebilir ki?

Bugün Türkiyede hâkim olan görüş, bazılarının Bandığının aksine, bir takım gazetelerde fikir cilvesinden ziyade kalem cilvesi yapan ültra solcuların görüşü değildir. Onların sosyalizmi, bizim zenginlerin liberalizmi derecesinde mazide kalmıştır ve hiç bir yerde artık tatbik sahası bulmamaktadır. Söyledikleri bir an hoşa gitmektedir, cazip görünmektedir, göz boyamaktadır ama bunlar bu çeşit her aşırı fikir gibi en ufak bir incelemeye mukavemet edememektedirler. Zira sunidirler, zira sahtedirler. Hayır. Bugün Türkiyede hâkim elan görüş bu değildir. Bu devlet, bu hükümet zenginin, varlıklının, servet sahibinin, tüccarın ve sanayicinin, iş adamının ve komisyoncunun da devletidir, hükümetidir, onların da devletten, hükümetten kolaylık istemek haklarıdır, bu kolaylığı sağlamak devletin hükümetin görevidir.

Ama, adam masaya «ben vergimi ilân etmem», «Ben Servet Beyannamesi vermem» diye oturdu mu bu devlet, bu hükümet onunla konuşmaz ki.. Konuşamaz ki.. Lisanlar ayrıdır, yapılar ayrıdır, dünya görüşü ayrıdır. O zaman bu devletin, bu hükümetin böyle zengine söyleyecek tek sözü vardır: Haydi canım, sen del

Vergi aleniyeti, Servet Beyannamesi, bunların mânasını iyi bilmek, iyi anlamak lâzımdır. Bunları sadece ekonomik tedbirler olarak görmek imkânı yoktur. Bunların her birinde bir sosyal zaruret payı vardır ki o taraf görülmedi mi hiç bir şey farkedilmiş olmaz. Adamın babası takacı. Kendisi üçyüzbin liraya banko çekiyor. Üçyüzbin lira, senelik millî geliri fert başına binaltıyüz lira olan Türkiyede aşağı yukarı ikiyüz kişinin bir yılda hissesine düşen paradır. Bizim zengin, bu. Bizde zengin deyince, gözlerin önünde canlanan bu. Bir vurgun devrinde bir partiye hülûl etmiş, mahallesindeki onbeş milyonerden bîri olmuş. Var mıdır, bunun itibarı? Koruyabilir misin, bunu? Buna kolaylık gösterebilir misin? Gazetelerin köşelerinde, tip olarak ona karşı bir yaylım ateşi açılmışken?

Demek ki, bu toplumda zenginin iade-i itibar etmesi lâzım. Kazancın bir kusur değil, bir başarı, bir iftihar vesilesi gözüyle görülmesi şart. Nedir bunun yolu? Kazançları, gelirleri ve onlardan Hazineye ödenen nisbetleri bir sırça köşkün içine yerleştirmek.. İş adamlarını sinesinde barındıran teşekküllerin, akılları olsa, ya pacakları ilk iş aleniyet prensibine alkış tutmak olurdu- Halbuki, üstelik aslında tedbir kendilerine de pek dokunmayacağı ve daha ziyade çok kazanıp hiç vergi vermeyen bir takım serbest meslek erbabını hedef tuttuğu halde, nasırına basılmış gibi feryat edenler bu teşekküller olmuştur. Zenginin toplum içindeki durumuna yardım eder mi, bu?

Pederşahi patran, pederşahi zengin devri Türkiyede çok geride kalmıştır. İhtilâlden bu yana geçen senelerin adedi dörttür. Ama bu dört yıl çok köprünün altından çok su akıtmıştır. Açık rejimin sosyal icapları mutlaka bu toplumun temelleri olacaktır. Toplumun temelleri bu olursa, toplum zenginlerini, varlıklılarını açık alınla, göğsünü gererek koruyabilir. Aksi halde bir rüzgâr gelir ve ortada hiç, ama hiç bir şey kalmaz. Bugün getirilmekte olan tedbirler böyle bir rüzgâra karşıdır.

Bunu anlayan zengin olmadığını söylemek haksızlıktır. Bir yeni iş adamı tipinin, bugün ihtiyacını hissettiğimiz iş adamının yavaş yavaş ortaya çıkmakta olduğunu hep görüyoruz. Bu iş adamının ne imanı gizildir, ne parası. Ona, devletin ve hükümetin bütün yardım kollan seve seve uzanır. Ama lütfen bu tip, öteki tipin üstesinden kendi gelsin, onu hiç olmazsa kendisi adına konuşturmasın.

Başbakan ve ekibi Mecliste
"Ya bu deveyi güderiz, ya bu diyar dan gideriz"

kolay bir sansa sahip olamayacağıdır. Bundan dolayıdır iki A.P. bir yıkıntıya sebep olmak için elinden gelen, her gayreti göstermektedir.

Devam eden mücadele, Türkiye bir seçim dönemecini dönerse Rubikonu dönmüş olacağının işaretidir. Gerici safın bugünkü azgınlığı bu gerçeği onların da mükemmelen görmesi, bilmesi sonucudur. Büyük meydan muharebesine gidilirken bütün cephe savaşlarını tek tek reformcuların kazanması bir iyi alamettir.

Hükümet

A.P. nin planı

Geleçenlerde bir gün AP nin perde arkası idarecilerinden Seyfi, Kurtbek -iddialı bir eski kurmay albay ve Menderesin' bir Millî Savunma Bakanı- bir hasbıhal esnasında AP için hedefin Millet Meclisinde CHP ile aynı milletvekili sayısına gelmek olduğunu ve şu anda bunun yolunda bulunduklarını söyledi. Bahsettiği yol, CKMP ve Y.TP, hattâ MP gibi "eski DP ile 'bağlantısı olan partiler" den ümidini kaybedip ayrılanların AP ye transferleri yoludur. AP bu şekilde bir kuvvet kazandıktan sonra İnönü Hükümetinin Meclisten geçirmek istediği her tasarıyı - Vergi Reformu, Siyasî Partiler Kanunu, Senato seçimlerinin de nisbî temsil esasına göre yapılmasını amir kanun, Toprak Beformu.. sabote edecek, bunların kanunlaşmasını önleyecek ve Hükümetin istifasını sağlayacaktır.

AP nin en iyimserleri bu takdirde Gümüşpalaya gene bir görev teklif edileceğini hayâl etmektedirler. O zaman geçen defaki hata tekrarlanmayacak ve AP Genel Başkanı cesaretle "AP Kabinesi"ni kurup memleketin mukadderatını eline alacaktır! Buna mukabil AP de daha ihtiyatlı bir grup yaz başında seçimlere gideleceğini hesaplamakta, AP nin o seçimleri silme kazanarak Meclise geleceğini ve böylece iktidar yolunun tamamile temizleneceğini düşünmektedir. Her halde AP ile iktidar arasındaki mâninin "İnönü Kabinesi" olduğu teşhisi partide konulmuş bulunduğundan şimdi ilk hedef Hükümeti çalışamaz hale getirmektir.

Bunun barutu da, bilhassa Millet Meclisinde mümkün nisbetinde fazla transfer sağlamaktır. Bu hafta içinde bir AP li şöyle demiştir. :

Her ne pahasına olursa olsun, Senatonun ara seçimlerini nisbî temsil esasına göre yaptırtmamaya bakıyoruz. Öteki partilerden ne alabilirsek, bugün ile o ara seçimleri arasında alabiliriz. Köprünün - başında ak koyun ile kara koyun belli olduktan sonra kim dönüp bize bakacaktır; kim bakmayacaktır, bunu tâyin imkânı yoktur!"

AP ye bir inanç dolayısıyla değil, tamamile seçim endişesini gözönünde tutarak geçenler -bunların bir tipik örneği, Allah selamet versin, unutulmaz, Celâl Tevfik Karasapandır - aslında AP nün İdarecileri tarafından bıyıkaltından gülerek karşılanmaktadır. Zira aday yoklamaları için teşkilât kodamanlarının birer kurt gibi hazırlandığı ve AP nin mevcut milletvekilleriyle senatörlerinin yarıdan fazlasının dökülmesinin muhakkak olduğu günlerde "yeni kıymet"lerin bir listeye burunlarını sokabilmeleri muhal dahi değildir.

Aynı AP li bu hususta şunları söylemiştir :

"— Onları bu devrede. Mecliste kullanacağız. O kadar!."

Rest!

Ancak AP lilerin kulağına su kaçıran husus, bir "Azınlık Hükümeti" olarak gördükleri için zayıf olacağını sandıkları İnönü Hükümetinin bütün meselelerde tam bir cesaret, azim ve kararlılık içinde vaziyet almasıdır. İnönünün hiç bir tâvize yanaşmayacağı ve Kıbrıs politikasından vergi politikasına, her konuda. Meclisten güven oyu isterken takındığı tavrı takınacağı anlaşılmaktadır. İnönü Meclisten güven oyu isterken, yarın oyunbozarlık edilmesine kalkışıldığı takdirde işi. derhal bırakacağını açık açık söylemiş ve milletvekillerine ona göre oylarını kullanmaları lüzumunu hatırlatmıştır. Gerçekten de İnönü bu-

Seyfi Kurtbek
İnce hesap

gün, Türkiye için bir istikameti temsil ettiğine göre Hükümetin "temel mesele addettiği hususlarda çekingen davranmasına hiç bir lüzum yoktur AP nin bu istikametin 180 derece tersi, bir istikamete Türkiyeyi götürme arzusunun tahakkukuna imkân olduğunu hayâl edenler ve meselenin, böyle bir adedi imkânı sağlamaktan ibaret bulunduğunu sananlar AP idarecilerinin oyununa gelmektedirler.

Ama çetin konuların ele alındığı bu hafta Mecliste görünen, Meclis ekseriyetinde güven oyundan bu yana bir büyük değişikliğin olmadığı ve bu ekseriyetin "normal yeni seçimlere kadar" İnönü Hükümetinin devamını istediğidir. İnönünün bu hükümeti hangi şartlar yerine getirildiği takdirde devam ettirebileceğini, hangi şartlar yerine getirilmezse buna imkân görmeyeceğini bildiren sözleri, ise, artık Meclis İnönüyü iyi tanıdığından, bir blöf değil, bir zaruretin icabı diye değerlendirilmektedir.

Köycülük

Görünen köy

Tahta tavanlı uzunca salonda bütün köylüler toplanmışlardı. Kara tahtanın önüne iki tahta masa konmuştu. Tam cepheye gelen kısımda Atatünkün bir portresi vardı. Sol "kenarda bir odun sobası gürül gürül yanıyordu. Tombul, esmer, babacan adam, tahta sandalyalardan birine rahatça yerleşmiş, sol bacağını sağ bacağının üzerine atmıştı. Dudağında, bitmek üzere olan bir Bafra sigarası vardı. Konuşmak için ayağa kalktı ve şöyle dedi :

«— Dün akşamdan beri köyünüzdeyim. Biliyorsunuz, ben Köy İşleri Bakanıyım, yani sizin Bakanınızım. Şimdi, söyleyin bakalım, benden neler istiyorsunuz?»

Başlangıçta dersanede çıt yoktu. Bakan tekrarladı :

«— İsteyin arkadaşlar! Azimle, irade ile isteyin! -Yüksek sesle istemesini öğreneceksiniz.»'

Sakarlı köyü ilkokulunu dolduran yüzden fazla köylüde birden bir kıpırdanma oldu. Ön taraflarda oturan Samsun ili idarecileri dosyalarını açtılar. Köylüler konuşmağa başladılar:

«— Bakan bey, isteyin diyorsunuz. Elbette istiyoruz, isteyeceğiz, ama evvelâ seni doya doya seyredelim. Köyümüz ilk defa bir Bakan görüyor.»

Köylüler tam bir intizam içinde, sıra ile tos alarak, dertlerini dile getirmeğe başladılar. Hem, büyük bir rahatlıkla..

Hâdise geçen haftanın sonunda cereyan etti. Köy İşleri Bakanı Lebit Surdoğlu Samsun köylerinde Bakanlığı ile ilgili inceleme gezisi yapmakta, köylüleri ve onların dertlerini yakından tanımağa çalışmaktaydı.

Yurdoğlunun inceleme gezisi Cuma günü, ökeden sonra başladı. Bakan Samsuna iner inmez, doğruca Vilayete gitti ve orada Vilayetin idarecileri ile bir toplantı yaptı. Yurdoğlunun nevi şahsini münhasır bir çalışma tarzı vardır. Her gezisinde bu usûlle çalışmaktadır. Evvelâ o vilayetin ilgili daire müdürleriyle bir toplantı yapmakta, onlardan vilayet dışında köye yaptıkları hizmetleri sormakta, onları sigaya çekmekte, sonra da daire müdürlerini, yanına alarak köyün yolunu tutmaktadır. Yurdoğlu pratik Adamdır köylü ile idareci elemanı karşılıklı konuşturarak neticeye gitmekte fayda görmektedir.

Bakanın bu gezisinde de öyle olda. Yurdoğlu, vali makamının hemen yanındaki toplantı odasında, U şeklindeki masanın etrafına toplanmış bulunan vilâyet müdürleri ile tamı tamına beş saatlik yorucu bir çalışma yaptı.

Avara kasnak

Yurdoğlu U şeklindeki masanın uç tarafına yerleşti ve konuşmağa başladı. Daire müdürlerine evvelâ Köy İşleri Bakanlığının kuruluş sebeplerini çınlattı, sonra ;

«— Arkadaşlar, sizinle uzunca bir çalışma yapacağız. Bana gösterişli, şa tafatlı işlerinizden, değil, köye götürdüğünüz hizmetten söz edin» dedi. -

Samsun, Toplum Kalkınmasına pilot proje bölgesi olarak seçilmiştir. Bu bakımdan ilgili daire müdürlerinden pek çoğu bir seminere katılmış ve Toplum Kalkınması fikrini kavramıştır. Ne var ki Bakanın vilâyet binasında yaptığı ön çalışma, köye giden hizmetin hiç de verimli olmadığını ortaya koydu»

Toplantıya, köye hizmet götürmekle görevli müdürler alındılar. Bayındırlık Müdürü, Devlet Su İşleri Müdürü, Milli Eğitim Müdürü, Ziraat Müdürü, Veteriner Müdürü, Sağlık Müdürü, İller Bankası Bölge Temsilcisi, Fidanlık Müdürü, Tekel Müdürü teker teker söz aldılar ve köye yaptıkları hizmetleri anlattılar. Bakanın, bütün bu açıklamalardan çıkardığı sonuç şu oldu :

Köye hizmet götürenler hiç bir zaman koordine bir çalışma yapmamaktadır. Herkes birbirinden habersiz, yukarıdan hazırlanan projeleri tatbike çalışmakla meşguldür, O kadar ki, meseleler ortaya atılınca, müdürler zaman zaman, kabahati birbirlerinin üzerine atmakta ve köye yapıldığı zannedilen hizmet heba olmaktadır. Nitekim bunu Ziraat Müdürü heyecanla itiraf etti. Ziraat Müdürü, işlerin

Köy İşleri Bakanı Yurdoğlu Sakarlı köyünde

"Aaa! Bakana bak!"

Yurdoğlu köylülerle hasbıhal diyor
İnsanlar konuşarak anlaşırlar

bir ve beraber yapılamadığından ya--ındı ve her ilgilinin meseleyi bir ucundan tuttuğunu, fakat hastanın ortada kaldığını söyledi ve ilave etti :

«— Bu memleketi kalkındırmak teknik adamla olur. Ancak, her teknik adam davayı bir tarafa çekerse, bu fakir memlekete yazıktır. Bu fakir memleket, her işe burnunu sokan onsekiz başı besleyecek durumda değildir. Bunların artık bir araya gelmesi, bir ve beraber çalışması saati çalmıştır. Köye hizmet götüremiyoruz. Çünkü hepimiz kendi başımıza buyruk çalışıyoruz.»

Yurdoğlu, müdürü dinledikten sonra açıkladı : Köy İşleri Bakanlığı işte bu ihtiyaca cevap vermek için kurulmuştur. Ama. bol lâfla iş yürümez. İhtiyaçları tespit etmek ve köye gitmek lâzımdır. Masa başında oturup proje hazırlamakla köye ne sn,'ne yol» ne de okul gider.

Köy İşleri Bakanı, boşa dönen devlet çarkının devlete her yıl ne büyük zararlara sebep olduğunu açıkladıktan sonra, o geceyi köyde geçireceğini bildirdi ve Daire Müdürlerinin de kendisi ile birlikte köye gelmelerini istedi. 14.30 da başlayan toplantı böylece saat 19-30 da bitti. Bakan Terme köylerinden biri olan Sakarlıya hareket ettiğinde, Samsunda yağmur başlamıştı.

Köylünün sevinci

Sakarlı köyü Samsundan, otomobille 45 dakikalık bir mesafededir. Bakanı taşıyan Samsun Vilâyetinin makam otomobili —Köy İşleri Bakanının henüz bir makam otomobili yoktur ve gezilerini, hangi vasıtayı bulursa, onunla yapmaktadır— çamurlara bata çıka ve köpek sesleri arasında köye girdiğinde, köy odasının önünde köylüler toplanmışlardı. Yurdoğlu otomobilden iner inmez, aldırış bile etmeden, çamur deryasının içine girdi. Köylüler bu mütevazi, daha doğrusu fazla mühmel giyinişli Bakanı büyük bir ilgi ile karşıladılar. Yurdoğlunun sırtında, köylünün sırtındakinden pek az farklı bir pardesü ve ayaklarında mokasen ayakkabılar vardı. Kalabalığın arasına dalarak, köylülerin ellerini teker teker sıkmağa başladı. Köy odası Bakan ve misafirler için hazırlanmıştı. Köylü varını yoğunu ortaya dökmüş, kazadan bir lüks lâmbası getirtmiş, köye ilk defa giren Bakanını zevkle, gözlerinde umut pırıltısıyla seyrediyordu. Yurdoğlu, köy odasına girerken ayakkabılarını çıkardı. Arkasından gelenler de Bakam taklit ettiler. Yurdoğlu âdeta yuvarlana yuvarlana merdivenleri çıktı ve köy odasına yerleşti. Köylüler Bakanın peşinden odayı doldurdular. Odanın duvarlarında Atatürkle İnönünün birer fotoğrafları asılıydı. Kenarda, içinde fındık kabuğu yakılmağa mahsus bir soba gürül gürül, yanıyordu.

Bakan, sıcacık köy odasında, köylülerle temasa başladı: Köylüler bir müddet sonra, babacan, sevimli, tombul Bakanla sohbete daldılar. Ertesi gün köyde büyük bir toplantı yapılacak ve bil toplantıda köylüler meselelerini tartışacaklardı. Bakan köylülerden, köyleri hakkında ön bilgi istedi. Sakarlı köyü de Bakanın daha evvel gördüğü köylerden pek farklı değildi.

Bu tipik Karadeniz köyünde tütün ziraatı ve hayvancılık yapılmaktadır. Merkeze yakınlığı dolayısıyla yolu vardır, okulu vardır ve hiç değilse köylünün, karnını doyuracak bir meşgalesi bulunmaktadır. Yurdoğlu daha içerdeki dağ köylerinde sefaleti bizzat gördü ve dertlerin hallinde ne derece müşkilatla karşılaşacağını anladı.

Türkiyede 40 bin yerleşme ünitesi vardır. Bunun büyük bir kısmı dağınık yerleşme halindedir. Bütün köylerde, hemen hemen ayni dertler görülmektedir. Ancak, merkeze yakın köylerde hayat şartlan biraz daha iyicedir Dağ köylerinde ise sefalet diskoyudur. Devlet, sakat bir sistem takip edildiği için, milyonlarca lira harcanmasına rağmen hizmeti köye sokamamaktadır.

Köy İşleri Bakanı saat 23 de. köylünün yaptığı yer yatağına girdi ve belki de uykuların en tatlısına daldı. Ertesi gün köylü ile çalışılacaktı.

Dile gelen dertler

Sakarlıda sabah erken oldu. Bakan tereyağı, beyaz peynir ve çaydan ibaret kahvaltısını gene köylü ile birlikte yaptıktan sonra, çamurlara bata çıka Sakarlı ilkokuluna geldi ve toplantı bu hava içinde başladı.

Bakanla bir köylü arasında cereyan eden. şu konuşma ilgi çekici oldu:

«— İstekleriniz nedir, emirlerinizi almağa geldim?»

"— Köyümüzün istekleri : Yol, su, cami ve mera...»

— Köylü kardeşim, teker teker söyle!»

«— Bizim en mühim isteğimiz mera, sayın Bakanım! Hayvanlarımız aç kalıyor. Devlet istediği yeri orman ilân ediyor, etrafını çeviriyor. Biz de merasız kalıyoruz.

«— Peki, yol meseleniz nedir?»

«— Sayın Bakan, yolumuzu gördün. Kışın bu yollar biç geçit verme.»

«— Peki, Vilâyetten Bayındırlık Müdürü arkadaş bu işe ne der?»

Bakanın bu ikazından sonra Bayındırlık Müdürü, elindeki projeye göre, Sakarlının durumunu anlattı. Sam

sun İlinde 820 köy vardı. Bu 820 köyden yaz kış geçit veren yola sahip köy adedi ise sadece 136 idi. Sakarlı da bu 136 köye dahildi. Bakan bu izahat üzerine köylüye döndü ve :

«— Haksızlık etme, arkadaşım. Bak, senden daha kötü durumda olan köyler de varmış. Onlarınki de yapılsa daha iyi olmaz mı?" diye sorduktan sonra, köylüye, memleketin durumunu açık seçik anlattı: Bütçedeki açıktan bahsetti. Köylünün, ancak dayanışma ile meselelerim halledebileceğini, her yardımı devletten beklemenin doğru olmıyacağını, köylü de yardıma katılırsa işlerin daha kolay halledebileceğini açıkladı ve :

«— Haklı mıyım arkadaşlar?» diyerek[1] tasdik istedi.

Köylüler hep bir ağızdan «Haklısın!" cevabını verdiler. Seslerinde riya yoktu. Sonra bir köylü söz istedi ve konuştu. Köylünün yardımdan kaçınmadığını, elinden geleni yapmağa hazır olduğunu, fakat devlet memurlarının köylüye güçlük çıkardıklarını, her meselede Ankaraya yazı yazıldığını söyledi. Sonra bir derdini nakletti. Derdi şu idi :

Bir su işi için D.S.İ. Bölge Müdürlüğüne müracaat etmiş, ve bir dilekçe vermişti. Tam iki yıl müddetle cevap alamamıştı. Son gidişinde ise ilgililer dilekçenin kaybolduğunu söyleyerek köylüyü kapı dışarı etmişlerdi.

Köylü bunu naklettikten sonra. Bakanın önünde cesaretle. D.S.İ nin Bölge Müdürüne sordu :

«— Yalan mı Müdür bey, öyle olmadı mı?»

Müdür, meselenin olağan olduğunu söyledi ve çok büyük bir teşkilâtın her köylünün meselesi ile ayrı ayrı uğraşamadığını belirtti. Bunun üzerine sözü Bakan aldı ve Müdüre sordu :

«— Büyük projelerle uğraşır, devletin imkânlarını kullanırsınız. Peki niçin; köylünün derdine derman olmazsınız?»

Müdür işlerin yüksek plânlama işi olduğunu ve Ankaradan emir çıkmadan bir metre borunun bile köylüye verilemeyeceğini bildirdi. Konuşan köylü. Bakana döndü ve :

«—Gördünüz mü bey? Sana, bizim bu' devlet memuruna kalbimiz yatmıyor demekte hakkımız yok mu?«

Bakan, işlerin düzeleceğini vaadederek başka dertlere geçti.

Yurdoğlunun incelemesinin ilk gününde şu husus ortaya çıktı: Devlet tamamen merkeziyetçi bir sistem içinde bir takım projeler, plânlar hazırlamakta, fakat bunlar bir türlü mevzuat hazretleri yüzünden köye ulaşamamaktadır. Köylü, havası yaratıldığı takdirde sırtında taş taşımaya, odun çekmeğe, amele olarak çalışmağa hazırken, köyün suyu için devlet 100 metre boruyu verememektedir.!

Birliğin başarısı

Yurdoğlunun programa gereğince Sakarlıdan Cumartesi öğleye doğru hareket edildi. Termeye gidilecekti. Terme, ilçe merkezidir. İlçe idarecilerinin hemen hepsi, Toplum Kalkınması seminerinden geçmiştir. Nite kim Samsunun Pilot proje bölgesinde köylü daha uyanık, daha anlayışlıdır.

Köy İşleri Bakanı, yol boyunca her köyde durdu ve her kahvede, her ağaç altında köylü ile konuştu, dertleri tespit etti. Bu arada, bilhassa bir hususa dikkat etti : Vaadde bulunmamak!... Parlak sözler söylemedi ama, memleketin dertlerini açık açık anlatmağa gayret saffetti. Köylü de kendisine, dertlerini açık kalble nakletti ve devletten yardım elini uzatmasını istedi. Her köyde köylü, köyüne.

Köy Edebiyatı

Sloganını "Köylü efendimizdir" sözünde bulan bir edebiyat yıllar yılı bu memlekette hakim olmuştur. Yıllar yılı iyi niyetli hükümetler. Başkentte köylüler için tasarladıkları bin tane hayırlı tasarının köyü ihya etmesini beklemişlerdir. Bu gayretlerin hiç bir semere vermediğini söylemek haksızlıktır, insafsızlıktır. Ama yapılabilenler, yapılması gerekenlerin yanında devede kulaktan başka şey değildir.

Zaten bundan dolayıdır ki çok partili rejim başlayıpta yeni kanılan parti köye. iktidarın kusurlarını söylemek ve vaadlerde bulunmak için girdiğinde bu kadar ilgi, sevgi ve destek bulmuştur. Aslında rejimin nimetleri olan hususlar D.P. nin marifeti gözüyle görülmüş ve köyler, yeni bir sistemin kendilerini kurtaracağı ümidi içinde D.P. ye sarılmışlardır. Ama on yıllık bir D.P. idaresinden sonra Türkiyede Köy Dâvası hep eski yerinde kalmış bünyevi hiç bir değişiklik yapılamamış, köyün şekli değişmemiştir. Sadece köylü, evvelde seçimden sepime dr uğramayan politikacının şimdi seçimden seçime ayağına geldiğini ve hulus çaktığını görmüştür. Bu. ilk başta bir" değişiklik olarak köylünün hoşuna gitmiş, ama filli neticesinin öyle ahım şahım olmadığı tesbit edilince köylü onu da kanıksamıştır. Gerçek şudur ki. köye hep Başkentten gidilmek istenmiş, piramit bîr türlü tersine çevrilememiştir. Bundan dolayı da. en iyi niyetler bile burokrasinin ve eski alışkanlıkların duvarını yarıp köye girememiştir.

Şimdi. Türkiyede bir yeni tecrübenin arefesinde bulunuyoruz.

Bu tecrübe, Köy Davasının merkezden idare edilmesini ortadan kaldıracak bir sistemi getirecektin Köylü kendi derdini elbette merkezde oturan ve proje hazırlayandan daha iyi bilmektedir. Her köy bir derdin yuva kurduğu yerdir. Şimdi yepyeni bir kuruluş bu davaya el atmak istemektedir. Mahallî ihtiyaçlara göre takip edilecek bir çalışma sistemi köye hiç değilse, imkân nispetinde hizmet götürme vasatını yaratacaktır.- Her Kalkınma Merkezinde tespit edilen ihtiyaç, her köylünün dile getirdiği ıstırap, aşağıdan yukarıya ulaştırılırsa ve Toplum Kalkınması bu istikamete sevk edilirse meselenin hallolmayacak bir tarafı kalmayacaktır. Köy İşleri Bakanlığı bu yeni sistemi getirme hazırlığı içindedir. Çok bölgede birbirinden habersiz çeşitli hizmetlerin yapıldığı, bir köyde hizmet gören bir ziraatçı ile bir veterinerin birbirinin çalışmalarından bihaber denemelere giriştiği düşünülecek olur ve bunun neticesinde ortaya çıkan başarısızlık dikkate alınırsa koordine bir çalışmanın artık farz olduğu ortaya çıkar.

Hizmet yapmak esastır, ama hizmetin yararlı olması da şarttır. Köy İşleri Bakanlığının yapmak istediği işte bu hizmet beraberliğini sağlamaktır.

Bunun içindir ki artık piramiti ters çevirmenin zamanı gelmiştir.

okul istedi, aydınlığa kavuşma ihtiyacından bahsetti. Termede, bir okulda program dışı bir toplantı yapıldı. Bunu idareciler arzulamışlardı. Yurdoğlu bu toplantıda Sakarlı köyünde yapılan çalışmanın intibalarını aldı. Hemen bütün idareciler, kendilerine bol bol hücum edilmesine rağmen, durumdan memnundular. Bir hususu da itiraf ettiler : Koordine çalışılmıyor ve aydın, köylüyü tanımıyordu! Mesele tespit, edilince çare bulmak da kolay oluyordu. Nitekim, Yurdoğlunun gezisi devam ettikçe, memurlar, metodu daha iyi kavradılar ve âdeta, Yurdoğlunun sistemine adapte oldular.

Termeden, sonra Bafraya hareket edildi. Bafraya varıldığında akşam olmak üzereydi. Lise binasında, bölgenin idarecileri hazır bekliyorlardı- Samsun Vilâyetinde yapılan toplantı daha küçük çapta burada da tekrarlandı. Bakan, Bafrayı örnek ilçe olarak gördü. Bafra Toplum Kalkınmasını kendi bünyesi içinde geliştirmiş bir ilçedir. Halk kendi arasında bir birlik kurarak, evvelâ bir lise binası yaptırmış, sonra bu birliği dernek haline getirerek Bafrayı imara girişmiştir. Bafradaki birliğin 20 yıllık bir mazisi vardır. Tütün müstahsili her yıl tütün sataşından bir miktar para vererek Birağe yardım etmiş ve böylece dayanışma örneği göstermiştir. Nitekim Bafra bu bakımdan bir başka manzara arzetmektedir. Halk kentti yağıyla kavrulma çabasına iştiyakla sarılmış ve ilçe imar edilmiştir. Devlet de bu arada Bafra ile ilgilenmiş ve özel idare bütçesinden bu Birliğe yardım edilmiştir. Şimdi Bafralılar hizmetlerini' köye götürmeğe çalışmaktadırlar.

İki köy daha

Yurdoğlu Bafra çalışmasından çok memnun kaldı. Plânda iki köy vardı : Bir dağ köyü **olan** Türk köyü ve ilçe merkezine daha **yakın** olan Örencik..

- Köy İşleri **Bakanı,** köylerin hangisinin daha kötü' durumda olduğunu öğrenmek istedi. Türk köyünün yolu yoktu, köye vasıta çıkması imkansızdı. Yurdoğlu bu köye gitmek arzusu gösterdi. Vali köyün yolunun çok kötü olduğunu bildirdiyse de Yurdoğlu dinlemedi .ve:

«— Ben Köy Bakanıyım- Köylü ıraya nasıl gidiyorsa, Bakanı da öyle gider!» dedi.

Valinin otomobili yari yolda bırakıldı ve ciplerle Türk köyüne hareket edildi. Hakikaten Türk köyünün yolu yoktu. 15 kilometre mesafe; çamur deryasına bata çıka, birbuçuk saatta alındı. Bu arada Bakanın bindiği cip birkaç defa devrilme tehlikesi atlattı. Türk köyüne varıldığında saat 21 e gelmişti.

Türk köyü, Bafranın dağ köylerinden biridir ve dağınık bir- yerleşme halindedir. Zaten Karadeniz bölgesinin bir özelliği de budur. Köyler birkaç evlik yerleşme üniteleri halinde tabiat şartlarına göre kurulmuşlardır. Bu bakımdan hizmet arzı çok güçleşmektedir. Meselâ Türk köyünde, **iki** ev arasında en az 100 metre mesafe vardır.

Köy İşleri Bakanı köyün en iyi evi olan muhtarın evinde misafir edildi. Muhtarın evi iki katlıydı. Alt katta bir mutfak vardı. Lebit Yurdoğlu, idare lâmbalarının ışığında, bu mutfakta tam üç saat köylülerle konuştu. Bir öğretmenin idare ettiği bir açık oturumda köylüler memleket meseleleri üzerindeki fikirlerini söylediler. Vergiler konusunda, Toprak Reformu konusunda konuşuldu. Bakan gördü ki, köylüye her şey bambaşka anlatılmaktadır. Hükümetin tasarruflarını; köylüye bir bir anlattı re şöyle dedi :

"— Size birleşmenizi, her türlü politik ayrılık dışında birleşmenizi tavsiye ediyorum! Kan dâvalarını, siyasi ayrılıkları bırakın ve birleşin! Fakir memleketin fakir köyünü ancak bu birleşme kurtaracaktır.»

Saat 24 de yer yatağına giren Köy İşleri Bakanı, sabah saat de harekete hasır haldeydi. Örencik köyünde ki büyük toplantıya gitmeden önce Türk köyünün kendi emeğiyle yaptığı okulu gezdi, öğretmenden bilgi aldı ve gene aynı çamurlu patikadan Örenci-

Köy İşleri Bakanı Türk köyü ilkokulu önünde

Okul, *su, yol..*

ke geldi.

"Dert çok, hemdert yok"

Köy İşleri Bakanı Yurdoğlu, Pazar günü saat 10 da Örencikte köylü ile çalışmaya başladı. Köy okulunun büyük dershanesi, civar köylerden de gelen köylülerle dolmuştu. İlgi o kadar fazlaydı ki, Bakanla köylülerin karşılıklı konuşmalarını mikrofon vasıtasıyla dışarıdaki köylülere dinletmek icabetti. Bakan. Örencikte de köylü ile idare adamını karşı karşıya getirdi. Örencikte dağ köyleri temsilcileri de konuştular ve Devletin orman politikasından yakındılar, orman memurlarını Bakana şikâyet ettiler. Ormancılar da kendilerini savundular. Bakan, idarecileri suallerle bocalatırken, binanın dışında kalan köylüler kendi aralarında konuşuyorlardı :

«— Nasıl, gördün mü Köy Bakanını ! Nasıl terletiyor korucuyu!..»

Şikâyetin büyük bir kısmı da gene D.S.İ. den ve onun hizmetlilerinden geldi. Samsun Bölge Müdürünün açıklaması köylüyü tatmin etmekten uzaktı. Köylü, eldeki imkânlarla daha çok iş yapılabileceği kanaatindeydi ve kendisi de yardıma hazırdı. Nitekim bir köylü şöyle dedi :

"— Biz devletin tekliflerini benimsiyoruz. Devlet de bizim payımızı bizden esirgemesin.»

Bakan bu sözlere hak verdi ve şöyle dedi :

«— Tamamen haklıdır, arkadaşlar. Allah benim yardımcım olsun.»

Öğle yemeği Örencikte köylülerle birlikte yenildi ve yola çıkıldı. Yurdoğlu,. Alaçamda da köylülerle dertleşti, partileri hiç ayırmadan ziyaret etti ve köylüye, birleşilmesi tavsiyesinde bulundu. Bütün gezi boyunca bir tek politik yatırım yapmadı. Muhalif ve muvafık, bütün köylü, yeni Bakanı pek sevdi ve ümitlendi. Alaçamdan sonra bir balıkçı köyü olan Yakakent ve Koz köy ziyaret edildi.

Köy Bakanı köylü ile temas ettikten sonra, bölgenin problemlerini kavramış olarak Başkente döndü ve bu defa da büro çalışmasına başladı. Simdi Bakanın, karşı karşıya bulunduğu müşkillerin en mühimi, masa başında oturan ve tatbikat plânları hazırlayan teorisyenlerdir. Yurdoğlu onlara bir türlü meramını anlatamamaktadır. Yurdoğlunun bütün beklediği, anlayıştır. Bakan, köy dâvasını halletmenin tek yolunun koordine ve alttan gelen bir sistemle çalışma olduğuna inanmaktadır. Ne yazık ki Bakan, arkadaşlarında bile umduğu anlayışı görememektedir. Yurdoğlunun tek ümidi. Parlâmentonun meseleye bir çare bulacağıdır. Şurası muhakkaktır ki, Köy İşleri Bakanlığı, köy dâvasının hallinde çok mühim yeri olan bir kuruluştur. Bunu inkâr etmeğe imkân olmadığı, köylünün davranışından anlaşılmaktadır.

Kıbrıs

İç savaşın eşiğinde

Geride bıraktığımız hafta içinde Kıbrısta olup biten yeni hâdiseler, bundan çok değil, daha bir hafta önce bütün dünyada esen iyimserlik havasının ne kadar geçici olduğunu bütün açıklığıyla ortaya koydu. Dünyadaki iyimserlik harası, Kıbrıs anlaşmazlığı Birleşmiş Milletlere geldikten kısa bir süre sonra Güvenlik Konseyinin bir karar tasarısı üzerinde birleşmesiyle doğmuş bulunuyordu. Önsözünde Zürih ve Londra anlaşmalarıyla 1960 Garanti andlaşmasına değinen ve Birleşmiş Milletler Andlaşmasının milletlerin bağımsızlığına ve toprak bütünlüğüne saygıyı gerektirdiğini hatırlatan bu tasarıya göre, anlaşmazlıkla ilgili bütün taraflar kuvvete başvurmaktan kaçınacaklar ve Adaya bir Birleşmiş Milletler kuvveti gönderilecektir. Bu kuvvet Adada bulunduğu sırada seçilecek bir arabulucu da, ramlarla tükler arasında bir anlaşma yolu bulmaya çalışacaktı.

Bu karar tasarısı kabul edildiği zaman, ortaya, bunun hangi taraf için bir başarı olduğu konusunda çeşitli söylentiler çıktı. Kıbrıslı rumlar bunun kendilerinin tanı istediği türden bir karar olduğunu ileri sürdüler.. Türklere göre de, asıl derdin devası olmamakla beraber, Makariosa istediği davranış hürlüğünü vermediği için karar rumlar için bir bozgun sayılırdı. Fakat hangi tarafın iddiası doğru olursa olsun, daha kararın altındaki imzaların mürekkebi bile kurumadan, Kıbrıs rumları bu kararı kökünden baltalayan bir takım hareketlere giriştiler. Adaya gönderilmesi beklenen Birleşmiş Milletler Kuvveti daha kurulup yola çıkmadan, Kıbrıs türkleri ne kendi isteklerini kabul ettirebilmek için yeniden silâhlı saldırılara başladılar. İşin acıklı tarafı, bu saldırılar, Güvenli'k Konseyinin Kıbrısa Birleşmiş Milletler kuvveti gelinceye kadar Adanın güvenliğini korumakla görevlendirdiği rum hükümet adamları ve polisler tarafından yönetildi. Şu satırların yazıldığı sırada. Kıbrısın çeşitli yönlerinde yaşayan türk halkı, ruloların devamlı havan topu, bazoka salvoları altında, canlarını ve mallarını korumaya çalışıyordu.

Makarios

Hani kazanmıştı?

Evdeki hesap

Kıbrıs ramlarının kararın mürekkepi bile kurumadan türklere karşı giriştikleri saldırı, hiç şüphesiz, Güvenlik Konseyinin otoritesine indirilmiş büyük bir şamardır. Rumlar, kendi istedikleri türden bir fetva almak ümidiyle gittikleri Birleşmiş Milletleri, hayal kırıklığına uğrayınca bir tarafa itmekten kaçınmamaktadırlar. Rumların samimiyetlerinin derecesini anlamak için bundan güzel bir örnek aranmakla bulunamaz.. Milletlerarası yüklemlerine bu kadar az saygı gösteren bu insanlardan dünyaya ne hayır geleceği, zihinlerde pek haklı bir soru olarak takılı kalmaktadır.

Ancak, Kıbrıs anlaşmazlığı konusunda Birleşmiş Milletlerin otoritesine şüphe düşürenler yalnız ramlar değildir. Türk Hükümeti Birleşmiş Milletlere gidilirse işlerin daha fazla sürüncemede kalacağını söylerken bu söze kulak vermeyenler, şimdi, alınan kararı yürütmede güçlüklerle karşılaşıldıkça, ona hak veriyor olmalıdırlar. Kararın üzerinden bir haftayı aşkın bir süre geçmiş olmasına rağmen, kurulması istenen Birleşmiş Milletler kuvreti konusunda hâlâ hiçbir ilerleme yoktur. Genel Sekreter U Thant şimdiye kadar birçok devletten asker istemiş, fakat buna Norveç ve Kanadadan başka olumlu cevap veren çıkmamıştır. Breizilya döviz durumunun elverişli olmadığını ileri sürerek işin içinden

sıyrılmıştır. Oysa, bilindiği gibi, Güvenlik, Meclisinin kabul ettiği kararı hazırlayanlar arasında Brezilya başlıca rolü oynuyordu.

Kıbrısa gönderilmesi düşünülen kuvvetin şimdilik kesin olarak bilinen tek şeyi, komutanıdır. Bir süredir U Thant'ın özel temsilcisi olarak Adada bulunan Hintli General Gyani, Genel Sekreter tarafından kuvvet komutanlığına getirilmiştir. Fakat sayın kumandan, Kıbrıs ramları bütün güçleriyle türklere saldırırken, araya girip bir ateş kes sağlamak için kendine yapılan bütün teklifleri reddetmiştir.

Kıbrısa gönderilecek kuvvetin sayısı ne olacaktır? Bu konuda da şimdilik kesin bir bilgi yoktur. Genel Sekretere yakın çevrelerden sızan haberlere göre, kuvvet 7 ilâ 10 bin kişi arasında olacaktır. Fakat bu kadar kalabalık bir kuvvetin masrafları da, elbette ki, kabarık olacaktır. Kararda kuvvet verecek her devletin kendi askerlerinin masrafını karşılayacağı söylenmekle beraber, Brezilya gibi bazı devletler bu masraf kaydından dikkatle kaçınmaktadırlar.

Nihayet, Kıbrısa gönderilecek arabulucu için de henüz bir anlaşmaya varılamamıştır. İleri bir sürü isim sürülmekle beraber, U Thant'ın tercihi, yakın çalışma arkadaşlarından Gnatamalalı Jose Rolz Bennett'ten yanadır. Bu, U Thant'ın meseleyi ne derece hafife aldığının ve ciddiyetten ussak bulunduğunun yeni delilidir. Bennett Genel Sekreterin Özel Kalem Müdürü Yardımcısıdır! Nitekim türk hükümeti, milletlerarası alanda hiç bir isim yapmamış olan ve bu türlü bir görev için tamamile, tecrübesiz olan Bennett'in adaylığını reddetmiştir.

Önümüzdeki çetin günler

Gerek rumların Kıbrısta türklere karşı giriştikleri silâhlı saldırı hareketleri, gerekse Güvenlik Konseyi kararının yürütülmesinde karşılaşılan güçlükler, önümüzdeki günler içinde Kıbrıs anlaşmazlığının yeniden alabildiğine kızışacağını gösteren belirtiler sayılmalıdır. Bu arada, türk hükümetinin, bir yandan anlaşmazlığın milletlerarası alandaki gelişmelerini dikkatle izlerken, diğer yandan anlaşmalarla tanınan haklarını saklı tuttuğunu unutmamak lazımdır. Eğer Kıbrıs ramları Güvenlik Konseyi kararını hiçe 'sayarak saldırılarına devam ederler ve Birleşmiş Milletler de buna seyirci kalmaktan öteye gidemezse, Türkiye. Kıbrıstaki soydaşlarını korumak için lüzumlu göreceği bütün kararları elbet te ki alacak ve yürürlüğe koyacaktır.

Bunda kimsenin şüphesi olmamak gerekir. Nitekim hu husus sevgili müttefiklerimizin Ankaradaki Büyük Elcilerine şüpheye mahal bırakmayacak bir açıklıkla bildirilmiştir.

Cemaate layık lider lazımdır!

Fazıl Küçük

Kıbrısta türkler, kendi haklarına sahip olarak, rumların sultası altına girmeksizin, yeşil adaları üzerinde rahat ve güven içinde, mutlaka yaşayacaklardır. Bunu sağlamak otuz milyon türkün şeref borcudur. Banun gerçekleşmesi için çalışılmaktadır, elden gelen her gayret gösterilmektedir. Daha başka şeyler yapılmak gerektiği takdirde onların da yapılacağından hiç kimsenin şüphesi bulunmamalıdır. Netice bizim ve Kıbrıstaki türklerin istediğimiz netice olacaklar.

Ama bunun yolana bulmak, bunun yoluna açmak Türkiyede ve Kıbrısta bazı kimselerin sandıkları kadar basit değildir, Türkiyeyi idare edenler, seviyesi çok daha yüksek bir takım husustan, attıkları her adımdan önce düşünmekle görevlidirler. "Gönderirsin askeri, çıkarırsın Adaya, dikersin bayrağım tepeye, yaşatırsın ırkdaşlarını o bayrağın gölgesinde" palavrası kahvehanelerde hoş bir konuşma konusu da olsa ciddi mahiyet taşımamaktadır. Dünya umumi efkârını ve bilhassa büyük müttefiklerin desteğini arkasında bulmayan her hangi bir hareket, sonu acıklı bir maceradan başka şey değildir. Bugün böyle bir durumun yaratılmış olması, Atina sokaklarında Başkan Johnson'un resimlerinin başı fesli olarak dolaştırılması, ingiliz gazetelerinin Makariosa ateş püskürmesi, nihayet bütün bir dünyanın katil EOKA'cıların cinayetlerini telin etmesi alman mesafeyi göstermeye yetmelidir. Bu mesafe şimdi, kaçınılmaz hareket bir mutlak lüzum haline geldiği takdirde onun başarısının garantisini teşkil etmektedir.

Geçen günler zarfında Kıbrıstaki türklerin çok fedakârlığa, çok zahmete, çok acılara katlandıkları Türkiyede bilinmiyor değildir. Verdikleri kurbanlara rağmen mücahitlerin aslanlar gibi döğüşmeleri gözleri yaşlarla doldururken göğüsleri de gururla kabartmıştır. Ama Kıbrıstaki türk liderlerin bu cemaate layık olmaları, onun maneviyatını yüksek tutmaya, ümitlerini yitirmemeye çalışmaları lâzımdır. Onlar bir perişanlık ve bir hezimet havasına kapılırlarsa Makariosun ekmeğine yağ sürerler. Zaten Makariosun hesabı budur.

Bu liderler Hükümetten çekilmek suretiyle bir hata işlemişlerdir. Makarios bu gafletten, anavatandan yapılan telkinlerin aksine olan bu davtanıştan faydalanarak Kibrisin tek meşru temsilcisi pozunu takınmıştır. Bunun çok zararım gördük. Şimdi, cemaatine ve onun kahraman mücahitlerine lâyık olmayan bir takım liderler gene kahvehane politikası çapında bir takım hissi davranışlar, mütalealarla hatalar işleyecek olurlarsa, ince bir politikanın gelişmelerinden hiç bir şey anlamamakta devam ederlerse, Makariosa gene kozlar verirlerse netice almamız ister istemez güçleşir.

Hiç kimsede bîr tereddüt bulunmamalıdır: Bu, bir harptir. Harpler ise önce komutanların yüreklerinde kazanılır veya kaybedilir. Türk cemaati Kıbrısta hür yaşayacaktır. Bu imanın ateşim söndürecek gaflet erbabı, anavatandaki veya Adadaki kasaba politikacıları hadiselerin seviyesine çıkmaya çalışmakla mükelleftirler.

Oynanan, bir çocuk oyunu değildir.

Venizelos Makinesini Kuruyor

Bir küçük krallıktan bir imparatorluk kurmaya niyetlenmiş Venizelos bunun kolay olmadığını, davanın önce "havasının yapılması" gerektiğini hemen farketti. Birinci Dünya Harbinin sonunda Yunanistanın itibarı öyle fazla yükselt değildi. Gerçi Atinanın çok kudretli dostları, ahpabları, hatta adamları vardı. Ama Venizelosun ancak harbin sonuna doğru devirebildiği alman taraftarı Kral Konstantinin tarafsızlık politikası ve Atinada Aralık 1916 darbesini yapan fransız kuvvetlerinin ölüler vermiş olması büyük batı başkentlerinde Yunanistan aleyhinde bir cereyanın doğmasına yol açmıştı. Venizelos kollarını önce bu cereyanı durdurmak, sonra da onu tersine akıtmak için sıvadı. 1919-20 yılları, kurnaz giritlinin bu çabasında ziyadesiyle başarı kazandığını göstermektedir.

Venizelos daha Balkan Harbi sırasında, hattâ ondan çok evvel meşhur "Megalo İdea'nın tahakkukunu Kendisine âdeta "Tanrı tarafından verilmiş bir görev" olarak kabullenmişti. Göz diktiği başlıca iki memleket, vardı: Bulgaristan ve Türkiye. Talihsiz Osmanlı İmparatorluğunun XX. Asrın başında hemen bütün dişleri dökülmüştü. Herkes Hasta Adamdan ümidi kesmişti ve onun mirasının paylaşılması gayretlerini tabii karşılıyordu. Batı âleminde türkleri tutan insaf sahipleri parmakla sayılacak kadar azdı ve hele Hristiyanlık-Müslümanlık farkı Osmanlı İmparatorluğunun handlkapını büsbütün arttırmaktaydı. Bu bakımdan Venizelos toplarını Bulgaristanın üzerine çevirdi.

XX. Asrın başında Bulgaristan batı başkentlerinde büyük bir sevgiye maliktir. Bunların başında İngiltere gelmektedir. İngilterenin çabası, Bulgaristanı Rusyanın elinden alıp kendi yanına çekmektir. Zira 1912'den önce Bulgaristan askerî gücü fazla, sağlam, müstakar bir memlekettir ve küçük Yunanistana nazaran daha fazla değer taşımaktadır. O günlerin en büyük haber ajansı Reuter ile bütün dünyada itibar sahibi Times gazetesi sıkı birer bulgar dostudurlar. Times'ın 1888'den beri Balkanlardaki muhabiri olan meşhur James David Bourchier mütemadiyen bulgar propagandası yapmaktadır ve ingiliz umumî efkârını tesir altında bırakmaktadır.

Londrada olduğu gibi Pariste, Berlinde ve Viyana ile Moskovada da bulgarlar seslerini duyurabilmektedirler ve 1912'den önce "Balkanların Kuvvetl'i Adamı" Bulgaristandır.

Hedef: İngiltere!

Venizelos için hedef daima ingiltere olmuştur. Kurnaz giritli 1910 civarından itibaren on küsür yıl müddetle bütün politikasını ingiliz dostluğu temeli üzerine bina etmiş ve İngiltereye güven vermeyi her şeyin üstünde tutmuştur. Hele Birinci Dünya Harbi Müttefiklerin zaferi ve Bulgaristan ile Türkiyenin hezimetiyle neticelenince Venizelos Yunanistanı bir nevi "Yakın Doğunun İngilteresi" yapmak için açıktan çalışmaya başlamıştır.

Venizelosun işlediği tez şu olmuştur: Osmanlı İmparatorluğu tarihe karışmıştır. Bu, Yakın Doğuda bir boşluk meydana getirmektedir. Bu boşluğun mutlaka doldurulması lazımdır. Nitekim, doldurulacaktır da.. Ama. ki-

Selanikte fransızların nezaret altına aldığı itiraf devletleri konsolosları

min. tarafından? Bu sualin cevabı, Yunanistan olmalıdır. İşte genç, dinamik, tam gelişme halinde, ateş ve ihtiras dolu bir milleti Üstelik bu millet denizcidir de-. Yani, İngiltere için hayati önemdeki Hindistan Yolunun bekçiliğini yapmak onun tam amile hakkıdır. Bu bekçiliğe ondan daha iyisini bulmak kabil değildir. Yunanistan, devlet olarak ve millet olarak İngiltereya bağlıdır, ona güven verecek her şeye sahiptir.

İngilterenin Yunanistanı tutması için bir başka sebep daha vardır. Osmanlı İmparatorluğunun boşluğunu doldurmaya Rusya taliptir. Rusya Çarlık Rusyası olabilir, Bolşevik Rusya olabilir. Esas itibariyle ikisi arasında istikbalde fazla bir fark bulunmayacaktır. İngiltere Hindistan Yolunun üzerine Rusyanın inmesinden memnun kalacak mıdır ki?. Memnun kalmayacağına göre Yunanistanı oraya sokmak, Kremimin hâkimlerine karsı bir nevi baraj kurmak olacaktır.

latmak : XX- Asrın belki de ilk en büyük propaganda makinesinin hedefi bu olmuştur.

Bir büro kuruluyor

1913 yılının Sonbaharında Birinci Balkan Harbi patlak verdi. Yunanistan Kuzeye doğru yürüdü. Venizelosun iktidarda bulunduğu Atina için Makedonya Meselesinin halli saati çalmıştı. Kasım ayında yunan kuvvetleri Selaniğe girdiler ve bir daha da çıkmadılar. Büyük Yunanistan için sefer başlamıştı. Kesif bir propaganda ile bu seferin desteklenmesi lüzumu o zaman kendisini hissettirdi. Balkanların tarihinde ilk defa olarak Atmada bir "Basın Bürosu" kuruldu.

Venizelosa bu büronun kurulması için tavsiyede bulunan kimse, sonradan Atinayı Londrada temsil eden Kaklamanostur.. Harp dolayısıyla dünya kadar yabancı muhabir Atinaya gelip gidiyordu. Bunları karşılayacak bir

Fransızlar Venizelosun Selaniğinde siper kazıyorlar

İstanbula gelince.. Venizelos Bizansın başkentini, tabii hayalimdeki Büyük Yunan İmparatorluğunun başkenti için biçilmiş kaftan gözüyle görmektedir ama Yakın Doğunun bu incisini kendisine kolay kolay vermeyeceklerini de hesaplayacak kadar akillidir. O bakımdan, Yunanistanın İstanbul üzerinde hiç bir zaman doğrudan doğruya bir talebi olmamıştır. İstanbul için Venizelos daima bir "Ortak İdare" teklif etmiştir. Bunun dışında, Egenin iki sahilini tutacak bir Yunanistanın İngilterenin menfaatini en iyi koruyacak şekil olduğu hususunda başta Lloyd George, Londranın bütün kudret sahiplerini ve belki de daha önemlisi, ingiliz umumî efkârını inandırmak için Venizelos bir kudretli propaganda, mekanizmasını harekete geçirmiştir.

Önce Bulgaristanın lehindeki havayı değiştirmek, ondan sonra Yunanistanın Balkanlardaki ve Yakın Doğudaki taleplerinin ne haklı talepler olduğunu dünyaya an-

büro olursa, büro onlara ister istemez istikamet de verecekti ve haberlerin Yunanistan lehinde bir hava taşıması böylece sağlanacaktı. Gazeteciler her zaman ve dünyanın her yerinde ilgi bekleyen ve ilgi buldular mı bunun altında kalmayan kimselerdir.

Venizelos teklifi müsait karşıladı. Elinin altında propaganda konularında ihtisası bulunan bir genç yunanlı iktisatçı vardı: Andre Andriyadis. Büronun başına onu getirdi ve kendisine geniş imkânlar verdi. O tarihlerde Andriyadis 36 yaşındaydı. Büro, Dışişleri Bakanlığına bağlandı. Andriyadis askerlik görevim orada yapıyordu İki Balkan Harbi sırasında Yunan Basın Bürosunun başında o kaldı.

Andriyadis görevinin esasının basına malzeme yetiştirmek olduğunu anladı ve ona göre çalıştı. Gazetelere dergilere ilgi çekici fotoğraflar lâzımdı, yazılar. lâzımdı Yunan birliklerinin harekatına dair bunları sağladı ve

dünyanın dört bir tarafına dağıttı, Londranın büyük aktüalite dergisi Sphere bunları kullandı. Sphere böyle yapınca, onun fransız rakibi Illustration daha da ileri gitti ve hem resimler yayınladı, hem de iki muhabirini Atinaya gönderdi.

O tarihlerde Sphere veya Illustration bugünün Timi veya Life, yahut Mathc ayarındaki dergileridir. Bunların dünya umumi efkârı üzerindeki tesirleri büyüktür. Daha da önemlisi, dünyayı idare eden liderler bir çok hükümlerini o dergilerden çıkan yazılara göre vermektedirler Yunanistanı tutan yazılar oralarda başlayınca daha küçük gazetelerin havasında da Yunanistan lehinde bir hava belirmekte gecikmedi. Bu, Atinadaki büronun ilk başarısını teşkil etti. Bu sırada ne Sofyada ve tabii ne de İstanbulda bu şekilde bir gayret vardı. Bilhassa Türkiyenin propaganda gayreti sıfırdan başka şey değildi.

Yunanistan sempati topluyor

Balkan Harpleri, Yunanistanın prestijinin artmasına vesile oldu. Bunun, propaganda çalışmalarının yanında çeşitli sebepleri vardır. Daha doğrusu, propaganda çalışmaları bu prestij artmasını malzeme olarak mükemme surette kullanmıştır ve Yunanistanın 1918-19'daki çok avantajlı durumunu yaratmıştır,

Balkan Harpleri batılılara Yunanistanın gerçekten genç, dinamik ve kudretli bir memleket olduğu intibaın, vermiştir. Yunanistanın başarısı, Bulgaristanın itibarına en esaslı darbeyi indirmiştir. O zamana kadar Bulgaristanı bir büyük askerî kuvvet olarak gören mütehassıslar yunan birliklerinin zaferlerini gereği gibi değerlendirmekte gecikmemişlerdir.

Askerî zaferlerin yanısıra Yunanistanın başında Venizelos çapında bir devlet adamının bulunması ve Venizelosun yavaş yavaş milletlerarası politika sahasında bir kıymet olarak belirmesi, münasebetler kurması Yunanistanın prestijinin artmasının bir başka sebebidir. Bugün dahi herkes teslim etmektedir ki, hataları ne olursa olsun giritli politikacı, Yunanistanın yetiştirdiği en büyük devlet adamıdır.

Balkan harpleri sadece Makedonya Meselesini hal şekline bağlamadı. Yunanistan aynı zamanda Epir Meselesini de hal yolunda adımlar attı. 1913 yılının başında yunan birlikleri Yanyayı işgal ettiler. Böylece küçük Yunanistan bir yıl içinde aşağı yukarı bir misli büyüdü. Tabiî bu, yunan dâvalarının dünyaya daha iyi anlatılması lüzumunu Venizelosa göstermekte gecikmedi. Zaten Atinadaki küçük büronun başarısı kıymetli bir teşvik olarak ortadaydı.

Doğrudan doğruya temaslar

Venizelosun metodu, doğrudan doğruya temas metodu oldu. Ne zaman, hangi memlekette Yunanistan aleyhinde bir hava belirse Yunan Başbakanı güvendiği adamlarım şahsî temsilciler olarak oraya gönderdi ve Atinanın görüşünü ilgililere anlattırdı. Yunan birlikleri Yanyayı işgal edince İtalyanlar pirelendiler. Yunanistan Egeyi bir Yunan denizi olarak görüyordu ama, İtalyanlar için de Adriyatik bir İtalyan Deniziydi. Yunanistan buraya el mi atıyordu?

Venizelosun Petrakopulos diye bir dostu vardı. Petrakopulosun İtalyayla münasebetleri bulunuyordu. 1913 Martında bir gün Venizelos Petrakopulosu Atinadaki, Zalokosta sokağındaki evine çağırdı. İtalyanların pek dostane tavır takınamadıklarını söyledi ve kendisinden Romaya gidip gitmeyeceğini sordu. Orada ahbaplarıyla görüşecek, gazetecilerle temas edecek, nüfuzlu kimseleri görecek ve aleyhteki havayı değiştirecekti Venizelosun Petrakopulosa adam satın almak için imkan tanımış olduğu da muhakkaktır. Nitekim İtalyanın o tarihte Atina Elçişi olan Kont Bosdari hemen hükümetine bir telgraf çekti ve Petrakopulosun bazı italyan gazetelerini satın almak için Romaya gitmek üzere olduğunu bildirdi.

1918 de sevinçten dans eden yunan askerleri

Petrakopulos Romaya gitti ve italyan başkentine varışının ertesi günü meşhur Tribuna gazetesinin idarehanesinde başyazar Giulio Giordana'yı gördü. Giordana Petrakopulosa kendisini beklemekte olduğunu söyledi. Venizelosun temsilcisi şaşırdı. İtalyan gazeteci dedi ki:

"— Geleceğinizi biliyordum. Dışişleri Bakan Muavini Prens Scalea bana geldiğinizde sizi alıp bürosuna götürmemi istedi.."

Petrakopulosun şaşkınlığı büsbütün arttı. İki adam, Prens Scalea'nın makamına gittiler. İtalya Dışişleri Bakan Muavini Venizelosun temsilcisine şöyle dedi:

"— Eğer buraya, yunan haklan ve niyetleri konusunda italyan umumî efkârını aydınlatmak amacıyla geldinizse, hoş geldiniz. Buna hiç bir itirazımız yoktur. Ama eğer niyetliniz italyan gazetelerini satın almakta, sizi hudut dışı etmeye mecbur kalırız!'»

Petrakopulos böyle bir geyi hatırından bile geçirmediğini söyledi, zaten italyan gazetecilerinin nasıl satın alınabileceklerini tordu - her halde Dışişleri Bakan Muavini kendi memleketinin gazetecileri hakkında Venizelosun temsilcisi kadar bilgi sahibiydi ya.. - ve amacının italyan-

yunan münasebetlerini takviye olduğunu bildirdi. Buna rağmen o akşam Petrakopulos ve Yunanistanın Komadaki maslahatgüzarı Kaklamanos Elçilikte bir hareket plânı yaptılar, bir isim listesi düzdüler. Listede nüfuzlu siyaset adamlarının ve tanınmış gazetecilerin adları vardı. Petrakopulos ertesi sabahtan itibaren bunları ziyarete başladı. Tabii kimin güler yüzle tatmin olduğu, kimin daha başka şeyler talep ettiği resmen bilinmemektedir. Bilinen, bir çok İtalyan gazetesinde Yunanistanın Epır politikası hakkında "dostane ve iyi niyetli" yazıların çıktığıdır.

Bu, Venizelosun propaganda makinesinin çalışma tarzı, hakkında bir fikir vermektedir.

Dünya Harbi patlak verince

Birinci Dünya Harbi, Yunanistanın ve bilhassa Venizelosun gayretleri üzerinde bir kamçı tesiri yaptı. Hem kamçı tesiri yaptı, hem de propaganda konusunda yunanlıların mükemmel dersler almasını sağladı.

Yunanistan Harbin başında, hem uzun süre tarafsız kaldı. O zamana kadar elele gitmiş olan Kral ile Başbakanı bir önemli konuda bozuştular. Venizelos memleketinin Müttefikler safında savaşa katılmasını istiyor ve Büyük Yunanistanı ancak öyle kurabileceklerine inanıyordu. Buna mukabil Kral Konstantin, kanı itibariyle de alman taraftarıydı ve İtilaf devletlerinin safında harbe katılınmasa da o tarafa daha sempatik bir tarafsızlığın tutulmasında fayda görüyordu. 1915-16 yıllarında Atinada cereyan eden kuvvet mücadelesini Kral kazandı. Venizelos Başkenti bırakıp Selaniğe geçmeye mecbur kaldı ve orada bir Geçici Hükümet kurdu. Bu, giritli yaman siyaset adamının çok mücadelen hayatının ilgi çekici safhalarından biridir. (Bk. AKİS, sayı: 507)

Selanikteki Geçici Hükümet 1916'nın Sonbaharında kuruldu. Venizelos, Harbin başında hem İttifak ve hem de İtilaf devletlerinin Atinada nasıl propaganda çalışmaları yaptığını görmüştü. Gerçekten de Kral ile Başbakanının çatışmakta olduğu o yıllarda iki taraf da Atmayı kıymetli bir merkez haline getirmişler, hem casusluk faaliyeti göstermişler, hem de Yunanistanı kendi taraflarına çekmek için ellerinden geleni yapmışlardı. 1915 Atinası, 1942 Ankarasını ziyadesiyle hatırlatmaktadır.

Venizelos Selanikte Geçici Hükümetini kurar kurmaz hem orada bir büro teşkil etti, hem de en tanınmış venizelosculları görevle yabancı memleketlere gönderdi. Kafandaris ve Aravandinos Amerikaya yollandılar. Batı başkentlerine dağılan, bu heyetlerin görevi asıl Yunanistamn Venizoles Yunanistanı olduğunu anlatmak ve Kralın hiç bir şey temsil etmediğini söylemekti. Parise ve Londraya ise Diomidis gitti. Diomidis Pariste Başbakan Briand ve sonra onun halefi Ribot, Londrada ise Lloyd George ile temaslar yaptı. Kendilerine anlattı ki eğer Kral Konstantin tahttan indirilir ve Atinaya Venizelos hakim olursa Yunanistan derhal İttifak devletlerinin safında harbe girecektir. Bu propagandalar tabii oralarda çok müsait karşılandı. Venizelos Romaya ise Aleksandrisi yolladı. Aleksandris o sırada Selanik Hükümetinin İçişleri Bakanıydı. Aleksandrisin görevi de önemliydi, zira italyanlar Selanik Hükümetine iyi gözle bakmıyorlar ve Venizelosu tutmuyorlardı. Aleksandris italyanların endişelerini dağıtmağa muvaffak oldu.

Paris, ve Londradaki gayretlerin başarısını da şuradan anlamak lazımdır ki Müttefikler gerçekten, hem de Atinaya askerî kuvvet göndererek Kral Konstantini tahtından indirdiler ve iktidarı Venizelosa verdiler. Harp içinde propagandasını Kral ile arasındaki kuvvet 'mücadelesi konusuna tahsis eden Venizelos o gayesine erip de iktidarı aldıktan ve Yunanistanı İttifak devletlerinin safında harbe soktuktan sonra yeniden eski, kıymetli temalarına döndü.

Yaman bir adam

1917'de harbe gireri Yunanistan 1918'in başından itibaren propaganda faaliyetini tamamile rasyonel hale getirdi ve XX. Asrın bu "ince sanatı"nda harikalar yarattı. Bu hârikaların bedelini en ağır ödeyen millet, tabiî türelerdir. Yunanistanın propaganda mekanizması 1918-20 yılları arasında öyle bir çalıştı ki Türkiyeyi bir tepsi içine koyup Venizelosa sunmak hiç kimse tarafından yadırganmadı.

1918'in Şubatında Yunan Hükümetinin Tarım Bakanı ve Venizelosun en. yakın iş arkadaşlarından biri olan Mihalakopulas bir sinüzit tedavisi için Parise gitti. Nisan ayında memleketine dönüyordu ki Londraya geçmesi ve yunan ordusunun ikmali konusunda ingiliz hükümetiyle temas etmesi için Atmadan talimat aldı, Londraya gitti, o meseleyi halletti. Londradayken Atinadan yeni bir emir daha aldı. Yunanistani için kuru üzümlerinin ihracı ha-

Yunan Ordusu Konstantin zamanında alman şapkalarıyla

Yunan Ordusu Venizelos zamanında fransız miğferleriyle

yati önemde bir işti. Hükümet Mihalakopulostan o konu üzerinde çalışmasını istedi. Nihayet Bakan, o günlerde ingiliz başkentinde toplanan müttefiklerarası parlamenterler konferansında da Yunanistanı temsil etti.

Mihalakopulos o sırada Venizelostan şu mektubu aldı:

"Atina, 17 Mayıs 1918,

Aziz meslekdaşım,

İngilizlerin ordumuzu beslemek taahhüdünü ihtiva eden meşhur 6. maddenin yeni şeklinin kesin olarak ilanını her an beklemekteyim.

Ümit ederim ki sıhhatiniz düzelmektedir. Sanırım ki onunla ilgili meseleler halledilmeden buraya dönmezsiniz. Onun tamamile düzelmesi şarttır..

Zaten, bu seyahatiniz vesilesiyle, Yunanistan dışındaki ikametinizin uzun bir müddet, yani Harbin sonuna kadar uzamasının ve sizin bir nevi seyyar hükümet temsilcisi olarak görev yapmanızın şart olduğu neticesine vardım.

Fakat Paristeki kısa ikametiniz esnasında çeşitli siyaset adamlarıyla ve hatta gazetecilerle temasın ne kadar faydalı olduğunu her halde müşahede etmişsinizdir Bunun Yunanistan bakımından ayrı önemi vardır. Kralın tutumundan dolayı düştüğümüz müşkil durumdan sonra bizim iade-i itibar etmemiz lazımdır. Bu itibarı kazanmanın bir yolu, tabii bizim savaş gayretlerimizdir. Ama onun yanında oradaki idareci çevreler nezdinde kendilerine, hattâ Clemenceau'nun bile zannettiği gibi bunda yunan halkının kabahatinin büyük değil çok küçük olduğunu anlatacak bir propaganda faaliyetinin bulunması lazımdır. Anlatmalıyız ki harbin başından Selanik Hükümetinin kurulmasından bile sonraya kadar İttifak devletlerinin kendi yunanlı dostlarını terkettikleri göz önünde tutulursa bu kabahat tamamile ortadan kalkmaktadır:

İtalyada da, Sonnino'nun yunan politikasının ne kadar süfli bir politika olduğunu anlatmak için italyanların

1916 da Venizelosu bekleyen Atina

Yakında Pariste müttefiklerarası bir parlamenterler toplantısı olacaktır. Buna biz de davetliyiz. Sizin, heyetimizin başkanı olarak buna katılmanızda zaruret vardır.

Fakat asıl, sizin dışarda yapmanız gereken büyük ve muazzam bir görev mevcuttur ki bunu bizim normal temsilcilerimiz vakit darlığından, yahut daha ziyade bir politika anlayış ve bilgisine sahip olmadıklarından başaramamaktadırlar. Sosyalistlerin barış konferanslarında ne kadar esaslı bir rol oynayacaklarım biliyorsunuz. Buna rağmen hiç bir elçimizin, hatta Paristeki Romanosun bile onlarla teması olmamıştır. Halbuki bu teması kurmamız ve sonuna kadar devam ettirmemiz şarttır. Zaten, eğer son beş yıl içinde Hükümetimizin memlekette işçilerin hayrına neler yaptığım anlattığımız takdirde bizi sempati ile karşılayacakları şüphesizdir. Bu, harbe katılmış veya tarafsız memleketlerin sosyalist çevrelerinde geniş şekilde dağıtılacak bir broşürle yapılabilir.

gözünü açmak lüzumu vardır ve bu esaslı bir iştir. Modem İtalyanın cevvaliyeti karşısında beslediğiniz haklı takdir hisleri sizin İtalyada hiç kimseye nasip olmayacak bir dikkatle dinlenmenizi sağlayacaklar.. Üstelik Romadaki elçimiz Koromilas kendisine telkin ettiğimiz gibi sizinkine eş bir görevle Amerikaya gitmeyi kabul ettiği takdirde onun yokluğunda sizin italyan başkentinde bulunmanız daha da uygun olacaktır.

Daha geniş bir açıdan, harp sonrası devresini ve harbin doğurduğu büyük meseleleri karşılamak için yapılmakta olan muazzam çalışmalar hakkında mahallinde edinilen bilgiler Hükümetimiz için çok kıymetli bir ışık yerine geçecektir.

Şurasını iyi biliniz ki bilhassa haklarınız lehinde Müttefiklerin umumî efkârım uyarmak herkesçe en önemli bir iş olarak görülmektedir. Çeşitli memleketlere değerli temsilciler göndermek, lâzımdır ki bunların çalış-

Venizelosa karşı kuvvetler fran sızlar tarafından tevkif ediliyor

ma merkezi Paris olabilir. Siz de karargahınızı orada kurarsınız. Fakat maalesef elimizde bu çapta kimseler yok. İskandinav memleketlerine gitmesi için defalarca ısrar ettiğimiz M. Kallergis bunu reddetti. Aravandinos geçen sene Amerikada maalesef başarı kazanamadı.

Eğer bu fikirlerimi uygun görür ve vazifeyi kabul ederseniz bana iki kelimelik bir telgraf çekmenizi rica ederim. Tabii o takdirde sizin yerinize yeni bir Tarım Bakanı bulmak gerekecektir. Zira Repulisin o görevi daha fazla yapmasına imkan yok. Hele bütün gücünü benim yerime geçmek için sarf ettiği bir sırada! Belki o zaman Kafandarisi seçmek gerekecektir.

Refikanıza saygılarımı söyleyiniz. En samimî selamlarımı sunarım.

Elefterios Venizelos"

Kurnaz giritli devlet adamının bu fikirleri ve bu talimatıyla gelişen yunan propagandasıdır ki Yunanistanı çok kimse uyurken harp sonrası günleri için hazır hale getirmiştir.

Bir makinenin çarkları

Venizelostan bir kaç gün sonra, o tarihte Yunanistanın Dışişleri Bakam oları ve devletler hukuku alanında milletlerarası bir şöhrete sahip bulunan Niko Politis de Mihalakopulosa uzun bir mektup gönderdi. Politis bu mektubunda Başbakanın fikirlerini daha da açmakta ve Yunanistanın dünyayı nasıl tesir altında bırakması gerektiğini izah etmektedir.

Yunan Dışişleri Bakanının , Mihalakopulosa verdiği görev ikidir:

1) Milli propaganda,

2) Harp sonrası günlerinin şartlarının ne olacağının incelenmesi.

Birinci madde hakkında Politis şunları yazmaktadır: "Birinci madde olarak görevimiz büyük müttefiklerimize ve onların umumi efkârına Yunanistanın ne olduğunu, ellenizmin nasıl bir hayatiyete sahip bulunduğuna, eğer gerekil desteği görürse şarkta ne gibi bir medeniyet götürücüsü rolü oynayabileceğini anlatmak ve bu desteği sağlamanın büyük devletler bakımından ne kadar elverişli olacağım söylemektir."

Politis bu hedefe varmak için Mihalakopulosa "siyasi ve sosyal sahada nüfuz sahibi kimselerle yakın münasebetler kurmak, her çeşit yayını -kitap, broşür, makale, dergi- arttırmak, değişik konferanslar tertiplemek' gerektiğini bildirmektedir, Dışişleri Bakanının yazdığına göre dünyadaki bütün yunan elçiliklerine bu istikamette talimat gitmiştir ve her elçilik kendi bünyesi içinde bir basın bürosu kurarak umumi efkârla münasebetlerini düzenleyecektir.

Ancak Venizelosun da, Politisin de bir büyük derdi vardır. - Bu derdin, o günlerden aşağı yukarı yarım asır sonra halâ Türkiyenin derdi olduğu düşünülürse bizim, sevgili komşularımızı ne kadar geriden takip ettiğimiz ortaya çıkar-.Elçiler ve dışardaki yunan temsilcileri bu gayretleri küçümsemekte, propagandanın kıymetini ve önemini takdir etmemekte, alışmış oldukları usullerin dışına -ekseriya tembellikten- çıkmak istememektedirler. Onun için bunların sıkı şekilde kontrol edilmesi, kendilerine sık sık istikamet verilmesi, nezaret altında tutulmaları lazımdır. Mihalakopulostan istenilen budur.

Tarım Bakanı ayrıca harpten sonra dünyaya nasıl bir nizam verilmesinin düşünülmekte olduğunu da inceleyecek, Hükümetine ipuçları verecek ve Yunanistan da kendisini ona göre hazırlayacaktır.

Gerçekten de harp bitip sıra barış konferanslarına geldiğinde Yunanistanın ve bilhassa onun yaman Başbakanı Venizelosun ne derece hazırlıklı bulunduğu herkesi şaşırtmıştır. Konferanslarda Venizelos her çetrefil mesele hakkında bir hal çaresini çantasından çıkarıp Büyük Müttefiklere sunmuş ve Büyük Müttefikleri hem kendisine hayran bırakmış, hem de dehasına inandırmıştır. Sıra yunan taleplerine gelince.. Eh, artık bu kadar faydalı ve kıymetli bir dosttan Büyük Müttefikler her hangi bir şey esirgemeyi hatırlarına bile getirmemişlerdir. Dereyi görmeden paçaları sıvamış olmak. Venizelosun büyük başarısının sırrını teşkil etmiştir.

Bir harp plânı

Mihalakopulos Venizelosa .18 Haziran 1916 tarihli bir mektupla cevap verdi. Bu mektup Yunanistanın harbin sonlarına doğru batı aleminde hangi köprübaşlarını tuttuğunu gözler önüne sermektedir.

Venizelosun temsilcisinin ilk "çengel attığı" yer, meşhur Times gazetesidir. Mihalakopulos bugün yayınlanmış olan mektubunda yunan Başbakanına şunları anlatmaktadır :

"Times üzerindeki çalışmalarım başarılı oldu. Bütün gayretlerimi o noktaya teksif ettim, zira gördüm ki bu gazetenin hâlâ büyük bir nüfuzu vardır. Bu gazetenin bulgar dostluğu yapmakta devam etmesi beni çileden çıkarmaktaydı. İstiyordum ki harpte nasıl bulgarlarla düşmansalar bulgar ırkına da ebediyen düşman' olsunlar. Hep onun tohumlarını attım. Gazetenin dış politika müdürü Steed'in dostluğunun büyük kıymeti vardır, - Stead 1919 Şubatından sonra gazetenin bütün idaresini eline almıştır-. Kendisini Kaklamanos ile birlikte tanıdım ve verdiğim başka bir öğle yemeğine Gennadiyusu -Londradaki yunan elçisi ve Karaçası da çağırdım. İstiyorum ki mütemadiyen yunanlılar görsün. Sıhhatinden dolayı sayfiyede oturmasına rağmen Northcliffe'i -Times'in ve Daily Mall'in sahibi olan büyük gazete patronu Lord

Nortncliffe - de görmeye çalışacağım. Times'in ruhu, çok becerikli ve müthiş kültür sabitti bir adam olan Steeddir,"

Times, yunanlıların "çengel attığı" tek yer değildir. Mihalakopulosun Venizelosa mektubundan anlaşıldığına göre araya adamlar koyarak bizzat Lloyd Gorge üzerinde çalışılmıştır ve çeşitli çevrelerin eski yunana olan sevgi ve sempatileri bambaşka bir Yunanistan olan Venizelos Yunanistanı tarafından yatırım diye kullanılmıştır. Mihalakopulos Venizelostan "Tarım Bakanı" sıfatının kaldırılmamasını istemektedir. Bakan sıfatı kendisine kapıları dana kolay açmaktadır ve bu sayede daha fazla itibar görüp daha çok kimseyle temas edebilmektedir.

Venizelosun temsilcisi Başbakanına şu tavsiyelerde bulunmaktadır:

"Milli propagandamız gündelik gazeteler ve şifaî görüşmelerle yapılmalıdır. Kitaplar, broşürler maalesef okunmamaktadır. Katı gerçek budur. Politikacılar ve gazeteciler bunlardan öylesine bıkmışlardır ki artık bunların sayfalarını bile kesmemektedirter. Gazetelerde çıkara mektuplar ve mülakatlar daha fazla okunmaktadır. Samimi ve dost toplantılarında verilen izahat ise daima ilgiyle dinlenmekte, iyi tesir bırakmaktadır."

Gençlerden bir ordu

Venizelos bu fikirler ve bu tavsiyelerle, Dışişleri Bakanı Politisin de yardımıyla bir genç, dinamik, inanmış ve ateşli ekip kurdu, bu ekibi bilhassa batı başkentlerine sevketti. Ekipte büyük yeri gazeteciler ve kalem erbabı tutmaktadır. Ama bunlar ciddi kültür sahibi, dünya görüşü olan ve koyu venizeloscu gençlerdir. Zira Venizelos yunan propagandası yanında kendisinin lehinde ve Kral Konstantinin aleyhinde de bir propaganda yaptırmaktadır. Bu ekipten Kaklamanos 46 yaşındadır. Parlak bigazeteci olarak işe başlamıştır. Mihalakopulosun yaşı 43'dür. Lloyd Georgcun gözdesi olan ve ondan Sir payesini alan Stavridi 51 yaşındadır. Makkas ise henüz 26 yaşındadır. O da gazetecidir ve Pariste hukuk tahsili yapmaktadır. Bunlar ekibin ruhu mesabesindedirler. Hükümet bunların emrine daha da genç, ama kabiliyetli, sevimli ve tesir kudretine sahip yardımcılar vermektedir. İşte Mihalakopulosun Londradan Atinaya bir telgrafı:

"Londra. 23 Ekim 1918. Dışişleri Bakanlığına - Atina. Ekipleri' kullanma tarzı hakkındaki fikirlerim şudur: Londra için Varvaresos, Çapalos, Çakalotos, Saropulos, Skaliyeris, Marku. Paris için Milonas, Ventiris, Zahariças, Soliotis, Çirimokos. Roma için Nikolayu, Kitsikis, Suliyotis, Svoronos.. Londraya gönderilecekler derhal gönderilmelidir ki Amerikaya hareketimden önce ben onları yerleştireyim. Romada Milonasa telgraf çekerek kendi ekibini beklemesini ve onları yerleştirdikten sonra Parise geçmesini bildirdim."

Bu ekiplerin nasıl çalışacakları da Mihalakopulos, Politis ve bizzat Venizelos tarafından tesbit edilmiştir. Bütün kuvvet şahsi temaslar, monden toplantılar ve yemeklerde hususî konuşmalar üzerine teksif edilmiştir.

Venizelosun Selaniğinde sıkı yönetim

Bu adeta, adam adama bir çalışmadır, Venizelos temsilcilerinden mümkün nisbetinde "nüfuzlu adam" tanımalarını istemektedir, Mihalakopulos şöyle demektedir: "Münasebetler sık öğle ve akşam yemekleri vasıtasıyla yaratılmakta, öyle kuvvetlendirilmektedir. Ben Londrada, bu metod sayesinde başarı kazandım."

Bizim hariciyecilerimizden çoğunun, 1964 yılında dahi, bulundukları başkentlerde bir alt komşularıyla bir üst komşularından başka hemen hiç kimseyi tanımadıkları ve ellerine geçen parayı Ankaraya döndüklerinde satıp nakte tahvil edecekleri eşyaya yatırdıkları düşünülürse **türk** propagandasının perişan hali hemen ortaya çıkar.

Mamafih 1920'lerde de Venizelosun açtığı bu çığır ve dinamik çalışma usulleri Dışişleri Bakanlığının kodamanlarından mukavemet görmüş, fakat giritli devlet adamı bunları yenmesini bilmiştir. Londradaki, Paristekti Romadaki oturaklı elçiler bu yerinde duramayan, bir toplantıdan ötekine koşan, yemeklerden, davetlerden eksik olmayan gençleri fena halde yadırgamışlar, onların fişlerine sekte vurmaktan çekinmemişler, kendi klasik metodlarını kullanmakta devam etmişlerdir. Genç venizeloscular resmî temaslarda bile karşılarındaki memurlarla dostluk, şahsi münasebet kurmakta gecikmemişler, bunu temin etmek için hiç bir silahı kullanmaktan çekinmemişlerdir.

Böylece, merkezi Venizelosun ilk düşündüğü gibi Pa-

Lloyd George komutanlarla

ris değil de Londra **olan** **zira** Yunanistan İngiltereyi avlamayı kendisine asıl hedef bilmiştir -, taze kuvvetlerin kullanıldığı bir propaganda makinesi Venizelosun direktifi Politisin İşaretleri ve Mihalakopulosun idaresi altında kurulup işletilmeye başlanmış ve bu makine daha bundan yarım asır önce yunan davalarını dünya umumî efkârına benimsetmiştir.

Vilson ve Kabinesi

T A R I M

Toprak Reformu

Reformlarda ikinci adım

(Kapaktaki Bakan)

Vergi reform kanunlarının Millet Meclisindeki müzakerelerinin yanı sıra, önümüzdeki hafta içinde Bakanlar Kurulunda, reform zincirinin bir diğer önemli halkası, toprak rerofmu ile ilgili kanunun temel prensip leri görüşülecektir.

Bu mesele de gözümü en az birin cisi kadar çetin bir problemdir ve üzerinde şimdiye kadar pek çok şey söylenmiştir. «Pil ve körler hikâyesinde» olduğu gibi her kafadan başka ses çıkmış, toprak reformu türlü, çevrelerde, türlü şekillerde tarif edilmiştir.

Bir ucun temsilcilerine göre bu, bir çeşit kollektif mülkiyet rejiminin başlangıcıdır ve reformlar bu ilkeye paralel olarak gerçekleştirilmelidir. Ancak meşhur 141. madde bu görüşün şampiyonlarının seslerini daha fazla yükseltmelerine mâni teşkil etmektedir. Ceza Kanununun bu maddesi aşırı cereyanlarla ilgili olduğuna göre. söylenmek istenen fakat bir türlü söylenemîyen şey açıktır.

Bir diğer kampta ise toprak reformu, mevcut fakirliğin paylaşılması veya varlıklı zümrenin yoksullaştırılması olarak gösterilmek istenmektedir. Bu görüşün sahipleri ya binlerce dönüm arazisi olan toprak ağaları yahut ta güçlerini bu ağalardan alan politikacılardır. Bunların ikisi de aynı. şarkıyı söylemektedirler : Toprak Reformu değil, Tarım Reformu.. Bu arada açıklanmıyan husus Tarım Reformunun hangi toprak üzerinde yapılacağıdır. Zira mevcut toprak dağılımına göre Türkiyede arazisi 5 bin dönümden fazla olan çiftçi sayısı 300 kadardır ve tarım nüfusunun yüzde 75 ini teşkil eden 1 milyon 900 bin aile ise, 75 dönümden daha küçük işletmelerde çalışmaktadır. Asgari ünitenin altımla bir işletmede teksifi ziraat düşünülemiyeceğine göre bu şartlarla yapılacak bîr tarım reformu ancak bir kaç yüz işletmeyi kapsayacaktır ki devletten sadece bu bir kaç yüz kişi için, mali portesi milyarları bulan bir reform istemek en hafif bir deyimle hafifliktir.

Biraz kitap sayfası karıştırmış olanlar ise Türkiyede henüz kadastro işlemininin tamamlanmadığını veya malt imkansızlıkları ileri sürmektedirler. Gerçi bu yakınmalarda bir gerçek payı vardır ama bir diğer gerçek de, Türkiyede tarım ve tarımla uğraşan nüfus problemidir, istihsal problemidir. Mevcut şartlar ne olursa olsun eldeki imkanlardan faydalanarak içinde bulunulan fasit daireden en kısa zamanda sıyrılmak gerekmektedir. En aşağı bir 30 yıl daha sürmesi muhtemel olan kadastro işlemlerinin tamamlanmasını beklemek artık mümkün değildir,

Reformun nedenleri

Basit bir toprak dağıtımından en geniş anlamda tarım reformu kavramına kadar türlü şekillerde tefsir edilen Toprak Reformu şu anda Hükü met tarafından Tarım Reformunun ayrılmaz bir parçası olarak düşünül' inektedir ve Tarım Reformu, Toprak Reformunun üzerine inşa edilecektir.

Türkiyede Toprak Reformu bahis konusu olduğu zaman ilk kabul edilen prensip mevcut mülkiyet rejiminin muhafazası prensibi olmuştur. Reformun ikalın çizgilerini teşkil eden temel ilkeler bu prensibin ışığı altında vazedilmiştir.

Modern tarım anlayışına göre bir çiftçinin ailesiyle birlikte yaratabileceği iş gücünü en iyi bir şekilde kıymetlendirecek ölçüde bir toprağa sahip olması, Toprak Reformunun hedefini teşkil etmektedir. Zira, ailenin geçimini sağlayacak limitten küçük olması halinde, toprağın benimsenmesi, iyi işlenmesi ve yüksek prodüktivite elde edilmesi güçleşmektedir. Böylece geli şen bir ekonomi içinde, düşük gelirli olarak kalan, böyle bir çiftçi, kapalı aile ekonomisinin bütün menfi yönlerini bünyesinde bulundurmakta, modern tarım tekniğini uygulıyamamaktadır. Tarım sahasındaki istihsalin düş mesinin yanı sıra bu. tip cüce arazi sahipleri şehre akın etmektedirler. Bu düzensiz akın ise şehirler için yeni yeni] sosyal ve ekonomik problemlerin doğmasına sebep olmaktadır. Gecekondular meselesi, işsizlik, zabıta olayları bu akının birer sonucudur.

Elde kesin rakkamlar bulunmamakla beraber Türkiyede tarımla uğraşan nüfusun büyük bir çoğunluğunu bu tip cüce işletme sahipleri teşkil etmektedir. Devlet Plânlama Teşkilâtının yaptığı incelemelere göre 1963 yılında tarımla aktif olarak uğraşan nüfus 10 milyonu bulmaktadır. Tarım sal gayrî safi hasıla ise yaklaşık olarak 22 milyar lira olarak hesaplanmıştır. Buna göre geçen yıl tarım sektüründe aktif nüfus başına düşen gayrî safi gelir miktarı 2 bin 200 liradır. Her aile 6 nüfus olarak kabul edilirse ve bunun asgarî 3 ü de aktif nüfus ise gayrî safî- tarım gelirinden aile başına -0 bin 600 lira ve fert başına ise 1100 lira düşmektedir ki bu miktar ta--m dışı sektörlerdeki gelir dağılımında fert başına düşen gelirin ancak 1 bölü 4 ü kadardır.

İşletme sahalarının dağılımı ise bambaşka bir problem teşkil etmektedir. 1952 yılı sonbahar anketine göre tarım nüfusunun yüzde 75 1 75 dönümden daha küçük işletmelerde çalışmaktadır. Bunlara düşen ortalama arazi büyüklüğü ise sadece 30 dönümdür. Nü-

Tarım Bakanı Şahin makamında

"Besmeleyle açılır dükkânımız"

Adam doğru söylüyor !

Kudret sahiplerinin "Gitmem de, gitmem!", "Sabık olmam da, olmam!" demesine alışmış bir siyaset çevresinde İsmet İnönünün "Benim görüşüm budur. Kabul ederseniz kalırım, kabul etmezseniz kendinize başkasını bulursunuz!" demesi yadırganıyor. İnönü partisinin Kurultayında veya Hükümetine güven oyu vermiş Mecliste böyle bir söz söyledi mi o çevrenin mensupları feryadı basıyorlar: "Ooo, baskı yapıyor! Tehdit ediyor! Bu şantajdır! Hâlâ kendini Milli Şef sanıyor!"

Son feryatlar, İnönü "Vergi tasarılarını Meclis kabul etmezse bunu güvensizlik ifadesi sayar ve istifa ederim" dediği için koparılmıştır. Feryadı en yüksek perdeden koparanlar dahil, herkes bunun bir "kuru sıkı tehdit" olmadığım ve tasarıların kanunlaşması reddedildiği takdirde İnönünün hükümeti bırakacağını bilmektedir.

Ama bunda şaşacak, bağıracak, alınacak ne vardır ki?. Medeni her memlekette olgun her devlet adamının hareket tarzı ancak bu olabilir. Bir insan siyaset alanında inandığı bir fikri gerçekleştirmek için görev alır. Bu imkân kendisine tanınırsa iş başında kalır, bu imkân elinden alınırsa "Allahaısmarladık" der ve imkânı temin etmek için kendi başına çalışır. Parti lideri olacaksın. Kurultay senin politikanın aksine karar alacak ve sen parti lideri olarak kalacaksın! Başbakan olacaksın, hükümet işlerini yürütmek için şart gördüğün tasardan Meclis reddedecek ve sen Başbakanlıkta oturacaksın!

Buna devlet adandığı değil, olsa olsa yüzsüzlük denir!

fusun 1 bölü 3 ü ise ortalama 10 dönüm arazi üzerinde tarım yapmaktadır ki bu kadar küçük bir isletmeyle ailenin geçimini asgari standartlarda tutabilmenin imkânsız olduğu açıktır.

Öte yandan bu normal ünitelerin altındaki araziler de ekonomik bir işletmeye büsbütün mâni olacak şekilde ufalanmış, parçalanmıştır. 1950 sayımına göre bir çiftçi ailesine düşen arazi yaklaşık olarak 7 parçadır. Tarım nüfusunu teşkil eden ailelerin yüzde 5,4 ü tek parçaya, yüzde 10,4 ü iki parça araziye sahiptirler. Geriye kalan yüzde 84 ise tarımsal faaliyetlerini 3 veya daha fazla, parça arazi üzerinde yapmaktadırlar. Böyle bir toprak dağılımı ise herşeyden önce her türlü tarım reformu hareketlerini, sulama, tohum, eğitim ve makineleşme gibi teksifi tarım tedbirlerini imkânsız kılmaktadır.

Diğer sebepler

Reformun diğer başlıca sebeplerini ise sosyal, hukukî ve idarî zorlamalar teşkil etmektedir.

Plânlamacılara göre köyden şehire alanın nedenlerini, şehirlerin iş ve sosyal hayat gibi çekici faktörlerinden çok, köylerdeki işsizlikte aramak gerekir. Büyük şehirlerden bağlıyarak küçük şehirler ve kasabaların etrafında doğan gecekondu kuşakları bunun başlıca delilini teşkil etmektedir. Bu sebeple toprak mülkiyetini yeniden düzenlemek, sosyal adalet ilkelerine paralel olarak az topraklı veya topraksız çiftçiyi, emeğini değerlendirebileceği büyüklükte bir toprak sahibi yapmak gerekmektedir.

Böylece toprak mülkiyetindeki aşırı dengesizlik, servet ve gelir dağılışındaki eşitsizlik, özellikle köylerdeki sosyal farklılaşmalar önlenmiş olabilecektir. Ekonomik gelişmede nüfus artışını ve mevcut işsizliği ortadan kaldıracak tarım dışı sektörlerdeki faaliyetler tamamlanmadıkça, tarımdaki fazla nüfusun düzensiz bir şekilde şehre akmasına engel olacak tek çare toprak reformu olacaktır.

.. Türkiyede arazi ile ilgili hukukî düzen Osmanlı devrinden intikal etmiş ve Medenî Kanunun getirdiği birkaç yenilik ise ya belirli bazı sahaları kapsamış yahut ta uygulama imkânı bulamamıştır. Yılda 4 milyonu bulan adlî dâvaların yarısı gayrî menkul mallar ve özellikle arazi ihtilâflarından doğmaktadır.

Örf ve âdetlere göre kiracılık ve ortakçılık bazı bölgelerde bâlâ devam etmektedir. 1952 yılı anketine göre bunların sayıları 81 bin ailedir.

Tarihte olduğu gibi bugün de büyük toprak sahipleri, arazilerini bir prestij ve politik güç kaynağı olarak kullanmaktadırlar. Türkiyede bu yöndeki, eğilimler yavaş yavaş ortadan kalkmakta ise de özellikle bazı bölgelerde — Doğu Anadolu ve Çukurova — hâlâ bu zihniyetin kalıntılarına rastlanmaktadır. Demokratik nizam ve Anayasa ilkelerinin ışığı altında bu gibi davranışların önlenebilmesi için de yegâne çıkar yol toprak reformudur.

İki el bir baş için

Reform Hükümetinin genç Tarım Bakanı Turhan Şahin, daha henüz bakanlık koltuğuna oturmadan önce İsmet İnönünün «Kabinenin çok büyük bir yükünü omuzlarına yüklüyorum. Hazır mısın?» sorusunu «Evet Paşanı.." diyerek cevaplandırmıştı. Şahin simdi Toprak Reformu meselesinin üzerine eğilmiş ve olağan üstü bir gayretle çalışmaya başlamış bulunmaktadır.

Genç Bakan, önce kendinden evvelki Bakanların, —Cavit Oral ve Meh-

Mehmet İzmen
Bir selef

met İzmenin hazırlatmış oldukları tasarıları ele aldı. Üniversite temsilcileri plânlama, ve bakanlık uzmanlarından müteşekkil bir inceleme komisyonuna bu tasarılardan da faydalanarak, yeni bir tasarının temel ilkelerini tesbit etmelerini bildirdi. Bu arada kendisi de meselenin politik yönünü incelemeye başladı. Reform Hükümetinin kurulmasından itibaren Ocak ayının ortalarına kadar, Tarım Bakanlığının Atatürk Bulvarındaki büyük binasının ışıkları pek çok gece geç saatlere kadar yanık kaldı. Nihayet 20 Ocakta çalışmalar tamamlanarak tasarının temel ilkeleri bîr kere de Hükümette görüşülmek üzere Turhan Şahine sunuldu. Ancak gerek Bütçe Komisyonundaki çalışmalar ve gerekse Millet Meclisi ve Senatodaki, bütçe görüşmeleri sebebiyle tasarı bir süre bekletildi. Bu arada Şahin Başbakan İnönüyle iki saat kadar süren bir görüşme yapmış ve Başbakan tasarının temel ilkelerini açıklamıştır.

Bir kere de Hükümette görüşülerek kesin karara bağlanacak olan ve bu sebeple son derece gizli tutulan bu temel ilkelere göre, Türkiyedeki arazi Kıraç ve Sulu arazi olmak üzere ikiye ayrılmakta ve bunlar da kendi aralarında 4 dereceli: dikey kurak, yarı kurak, yarı kurak soğuk, yarı kurak nemli ve nemli arazi olmak üzere 5 dereceli yatay sınıflara ayrılmaktadır.

Asgarî toprak büyüklükleri bu yatay ve dikey sınıflandırmalara göre tesbit edilecektir. Tasarının bir diğer önemli yönünü de kadastro faaliyetleri teşkil etmektedir. Buna göre kadastronun tamamlanması beklenmiyecek ve kurulacak Toprak Reform ekipleri vasıtasıyla beyan ve tapular dikkate alınarak gerek ailelerin ve gerekse şahısların ellerindeki topraklar tesbit edilecektir.

Toprak Reformunda Türkiye bir bütün olarak ele alınmıyacak ve işlemler uygulama bölgelerinde tedricen tamamlanacaktır. Bu iş için bağımsız bir Toprak Reformu Uygulama Teşkilâtı kurulması düşünülmektedir. Teknik elemanlar uygulama bölgesi olarak seçilen yerlerde, süratle tesbite gidecekler, ayrıca toprak dağıtım ve tapulama işlemlerini de yapacaklardır.

Toprak Reformu işlemleri yürütülürkan bakanlıkta, bir yandan da sulama, gübreleme, tarımsal mücadele, makineleşme, pazarlama, eğitim ve teknik bilgi gibi problemlerin de çözümüne çalışılacaktır.

Bu arada 'Şahini kara düşüncelere sürükleyen bir husus, reformun finansman meselesidir ve bu meselenin çözümü, Anayasada belirtilen «gerçek değer» deyiminin hukuk açısından tefsirine bağlı bulunmaktadır. Geçen haftanın sonlarında genç Bakan bir AKİS çiye bu konuyla ilgili olarak şu soruyu sordu :

«— Bir toprağın değeri, sahibinin hiç bir emeği olmadan, doğrudan doğruya devletin yatırımları ile birkaç misli artmışsa, bu fazla değer devlete ani, yoksa toprağın sahibine mi aittir? Yahut, toprağın bu yeni değeri gerçek değer midir, yoksa rayiç değer midir?»

Anayasa Mahkemesinin bir tefsirine göre gerçek, değer rayiç değerdir. Ancak Şahin bu tefsiri pek doğru bul-

2200 - 2090

İstanbulda, Kartalda yapılan bir Belediye Başkanlığı seçiminin neticeleri ilgi çekicidir. AF nin tutturduğu bir propaganda vardır: Millet AP yi desteklemektedir! Bu propaganda bazen, "milletin kahir ekseriyeti oyunu AP ye vermektedir ve verecektirde kadar gitmektedir. Halbuki işte Kartalda, AP nin 2 2 0 0 oyuna mukabil C H P 2 0 9 0 oy almıştır. AP nin bir küçük farkla Belediye Başkanlığını kazandığı doğrudur, ama 3 0 0 0 oya karşı 2 2 0 0 oy Türkiyede şu anda bir partinin «keskin üstünlük'ü olmadığının en acık delilidir. Büyük seçimlere kadar bu farkın böyle mi kalacağı, yoksa şu veya bu istikamette mi değişeceği ise hiç bilinmez. Gerçek şudur ki "milletin kabir ekseriyeti'nin AP yı tuttuğu, şeyhin kendinden menkul kerametinden başka şey değildir.

"Milletin AP den yana olduğu", Menderesin "milletin DP den yana olduğu" edebiyatının bir devamıdır. Bütün Vatan Cephesi Kampanyası memlekette böyle bir inancın doğması için tertiplenmiş ve ölülerle k e - diler dahil, tümen tümen isim listeleri radyolarda saatlerce bundan dolayı okunmuştur. A m a bu kampanyanın en kesif olduğu 1 9 6 0 başında Menderes milletin biç de D.P. den yana olmadığını biliyor ve kendisine göre bir seçimin çarelerini arıyordu. Nitekim bu yol memleketi bir ihtilale götürdüğünde Menderes' değil, ihtilalciler omuzlarda taşınmışlardır. Eğer sonradan hava değişmişse, AP bunun sebeplerini başka yerlerde aramalıdır. Halbuki alaturka AP sebep diye milletin D.P. den yana olduğu, ee, DP de kapatıldığına göre şimdi AP den yana olduğu hususunu görmüş, ona önem vermiş, onun propagandasını yapmıştır,' Bu propagandanın bir süre çok tesirli olduğu, bugün bile çok kimsenin aklını karıştırdığı ve hatta basa aklıevvellere "bu milletle demokrasi olmaz" inancını verdiği bir gerçektir.

Ama, işte, ortada rakkamlar! AP mahalli seçimlere "Oyların yüzde 80'i bizimdir" diye girmiş, hiç fütursus, gazetelerinde "Oyların yüzde 60'ını aldık" diye ilân etmiş, resmi neticeler açıklanınca bir de görülmüştür ki yüzde 50'nin dahi çok altında kalmıştır, Bugün Kartalda başka bir netice tescil edilmiştir : 2 2 0 0 oya karşı 2 0 9 0 oy!

Buna sadece "başabaş bir seçim'' derler ve "milletin kahir ekseriyeti" propagandasının bir efsaneden ibaret bulunduğunun bundan güzel delili olamaz. Nitekim hangi sebeplerle oyuna istikamet yerdiğine doğru teşhisi ilk koyacak olan parti mücadeleden galip çıkacaktır. Şimdiden görünen, bu sebebin AP nin sandığı sebep olmadığıdır.

mamakta, değerin ortalama verim esası üzerinden hesaplanması gerektiğini ileri sürmektedir, İşte toprağın kamulaştırılması ve bilâhare topraksız köylüye dağıtılmasında Hükümetin kargı kargıya bulunduğu en büyük güçlük

Cavit Oral
Bir başka, selef

budur. Zira istimlâk bedellerinin rayiç değer üzerinden ödenmesi" halinde Tarım Reformunun malî portesi en azından dört - beş misli yükselecektir. Meseleye nasıl bir hal çaresi bulunacağı henüz bilinmemekle beraber genel kanaat Anayasadaki gerçek değer deyiminin özel bir maksatla kullanıldığı ve herhalde rayiç değerden bahsedilmek istenmediğidir.

Bakanı düşündüren bir diğer husus ta Toprak Reformunun başlama tarihidir ve Şahin, tasarının, ancak temliki muameleleri önleyici tedbirlerin alınmasından, miras hukukunda gerekli değişikliklerin yapılmasından sonra kanunlaşmasını tercih etmektedir.

Turhan Şahin kimdir?

1926 da Muğlada doğan Turhan gabin, İlk, orta, lise ve üniversite öğrenimini, sınıflarını daima birincilikle geçerek tamamlamıştır. Şahin, Orman Fakültesi Meannudur. îlk. görevini Orman Genel Müdürlüğünde almış ve 1953 yılında orman ürünlerini değerlendîrme fcomısunda ihtisas yapmaık îiaere Amerdfeaya gitmiştir. Bir yıl sonra ^döndüğünde, Trendini tahammülü zor bir çalışma ortamı iğinde bulmuştur. Artan DP. hastası ve partizanlığı "o devirde devlet dairelerine de »fitim ağırlığıyla çökmüş bulunmaJrtaydı.

ŞaMn bu anormal şartlar içinde ancak üç yıl çalışabildi. 1957 seçimlerinden sonra görevini?'- istifa «derek politikaya atıldı. Kısa bir süre soruna Muğlada CHP. nin en genç İl başkanlarından biri olarak görev almış bulunuyordu. 1961 de Şahinin Muğla Milletvekili olarak Parlâmento hayatı başladı. Millet Meclisindeki çalışmaları ile dikkati çeken Şahin kısa bir süre sonra CHP. Grup İdare Heyetine seçildi.

DÜNYADA OLUP BİTENLER

Yunanistan

Kral öldü, yaşasın kral !

Son aylar içinde Kıbrıs anlaşmazlığı yüzünden Batı aleyhtarı gösterilerle çalkalanan Yunanistan, gerde bıraktığımız haftanın sonlarında acılı bir olayla karşılaştı. Uzun bir süredir sağlık durumunun bozuk gittiği bildirilen Kral Paul, onyedi yıllık bir saltanattan sonra, geçen Cuma günü hayata gözlerini yumdu. Bir yandan mavi - beyaz yunan bayrakları ülkenin her tarafında 63 yaşındaki Kralın ölümünü bildirmek için yarıya indirilirken, diğer yandan . da Akrepolden atılan toplar 23 yaşındaki Veliaht Konstantinin ölen babasının yerine kral olduğunu ilân ediyordu.

İri yapılı, sağlam görünüşlü Kral Paul'ün ölüm haberi dünyaya yayıldığı zaman, kendisini tanıyan tanımayan bütün çevrelerde üzüntü duyuldu. İşbaşında bulunduğu süre içinde Yunanistan) bir hercümerçien kurtarıp çağdaş uygarlık düzeyine kavuşturmaya çalışan bu azimli hükümdar, bütün dünyada ılımlı ve uzak görüşlü bir yönetici olarak tanınmıştı. Fakat böylesine iyi nitelikleri olan bir insan, nasıl olup da Yunanistanın başına Kıbrıs açmazını sarmıştı, işte bunu izah etmek pek kolay değildi!

Gerçekten , müteveffa. Kral Paul 1947 yılında işbaşına geçtikten kısa bir süre sonra, 1948 Haziranında, o zaman bir İngiliz sömürgesi olan Kıbrısı Yunan sınırları içine almak için ilk teşebbüsü yapmış, fakat İngiliz Kralı VI. George kendisine verdiği karşılıkta, açıkça, koca İngiliz İmparatorluğunun bir Yunan Kralı yüzünden parçalanamayacağını söylemekten çekinmemişti. Belki Kral Paul'e kalsa, bundan sonra işin üzerine pek düşmezdi ama, o zaman Başbakanı olan Mareşal Papagos Adaya Grivası yollayıp EOKA Teşkilatını kurduruverince, artık Kral için de bu çıkmazda ilerlemekten başka bir çare kalmadı. Aksi halde, tahtı tacı toplayıp Yunanistanı terketmek gerekecekti.

Pek sallantılı, bir saltanat

İşin aslına bakılırsa, olur olmaz her vesileyle Yunanistan dışına sürülmek, yunan hükümdarları için hiç de olağan sayılmayan bir iş değildi. 1901 Aralığında Atinada doğan Kral Paul, daha tahta geçmeden önce, babasıyla atabeyinin birkaç kere sürgüne gidip geldiğini kendi gözleriyle görmüştü. Kral Paul doğduğu sırada babası Konstantin daha veliahttı. İlk öğrenimini sarayda özel olarak yapan Paul, daha Deniz Harp Okulundaki yüksek öğrenimini tamamlamadan Birinci Dünya Savaşı patlak verdi ve Yunanistan, 1917 Haziranında İngiltere ile Fransanın yanında savaşa katılınca, babası Konstantin Alman taraftarı olduğu ileri sürülerek tahttan indirildi, yerine büyük oğlu Aleksandr getirildi. Paul, babası ve diğer ağabeyi George'la beraber sürgüne gitmek zorunda kaldı..

Genç Prens Paul'ün ilk sürgün hayatı, pek uzun sürmedi. Ağabeyi Alek sandr Bir gün sarayda evcilleştirmeye çalıştığı bir maymun tarafından ısırılıp ölünce, yunanlılar tahtı önce Paul'e teklif ettiler, fakat o bu teklifi geri çevirince babası Konstantini yeniden kral yaptılar. Bu sırada, yunanlıların Anadoluyu almak için türklere karşı giriştikleri acıklı macera, henüz başlangıç noktasındaydı.

Yunanlıların Anadoluda türklere karşı giriştikleri bu acıklı macera, doğrusu istenirse, yunan krallık ailesi için hiç de uğurlu gelmedi. Yunan orduları Anadoluda birbiri peşinden Türk kuvvetlerine yenilince bunun bir sorumlusunu arayan heyecanlı yunanlılar bütün suçu Krala yüklediler ve Konstantin, 1922 Eylülünde, ikinci defa Yunanistanı bırakmak zorunda kaldı. Fakat onun yerine getirilen George de babasından daha talihli çıkmadı, yunanlılar türkler karşısında bir daha bellerin! doğrultamayacak şekilde bozguna uğrayınca, o da soluğu sürgünde aldı.

Kadere inanır mısınız?

Paul kardeşi Kral George'la birlikte Yunanistanı bıraktıktan sonra bir süre Macaristanin başkenti Budapeştede, bir süre de Londrada yaşadı. Tabiî bu arada o sıralarda pek yaygın bir modaya uyarak birkaç kere Amerikaya da gidip geldi. Sonra İtalyâda hayatın daha tatlı olduğuna karar vermiş olmalı kî Floransaya yerleşti ve orada, hayatının kadınıyla tanıştı. Bu kadın, bir prensle evlenmek için gerekli bütün nitelikleri taşıyordu, hem ingiliz, hem de alman krallık ailesiyle yakın bağları vardı. Üstelik de, belki gerçek gibi görünmeyebilir ama, güzeldi. Paul onu görür görmez aşık oldu ve evlendi.

1923 yılından sonra ömrünü Yunanistan dışında geçiren Paul, 1935 yılında yunanlılar yeniden krallık düzenine dönmeye karar verince ağabeyi Kral George ile birlikte Atinaya dönmüştür. Fakat kader Paul'ün bir yerde fazla oturmamasını uygun görmüş olmalı ki, daha bavullarını açmaya fırsat bulamayan Paul, 1941. yılında. Yunan krallık ailesi gibi Mısıra sığınmıştır.

Paul'ün Yunanistana üçüncü dönüşü, İkinci Dünya Savaşı bittikten sonradır. 1947 yılında ağabeyi George ölünce, onun yerine kral olmuş ve ondan sonra da, geçen hafta hayata gözlerini yumuncaya kadar, Yunanistanın başında kalmıştır. Fakat son günlerinde, talih gene az kalsın kendisini bir kere daha güç durumda kalmak, belki tahtından bile ayırmak tehlikesiyle karsı karşıya bırakıyordu. Bu kereki tehlikenin görünürdeki sebebi de, Kıbrıs anlaşmazlığıdır.

Babasının bu kadar nazik bir zamanda göçüp gitmesi üzerine, bu güç meseleyle uğraşmak şuası, şimdi Kral Konstantine gelmiştir. Fakat bu genç adam politikadan çok sporla uğraşmaktan sevk aldığına göre, kendisinden değil Kıbrıs konusunda, hiçbir önemli iç ve dış meselede fazla olumlu davranışlar beklemek aşırı bir iyimserlik olur. Kıbrıs yüzünden bütün Yunanistanda esen Batı aleyhtarı rüzgârların yardımıyla yeniden ortaya çıkan ve gelişen aşın sol akımlar, şu günlerde alabildiğine kuvvetlenmektedirler. Bu akımlar daha da kuvvetlenmeye devam ederse, Yunanistandaki saltanatın yerinde günün birinde yeller estiğini görmek kimseyi saşırtmamalıdır.

SOSYAL HAYAT

Moda

Herşey değişti

Büyük terziler son modellerinin fotoğraflarını basına verir vermez, birden bütün kadınların kalbi yerinden oynadı,: Moda bu defa gerçekten değişmişti l Geçen yıllarla müşterek kalan şey hemen hemen yalnız eteklerin kısalığı idi. Bu modayı, eleştiriciler, erkeğin zaferi olarak kutladılar, Beatniks denilen erkek kıyafetini taklit, modası, kovboy modası, erkek bluzu modası gitmiş ve yerine, erkeği cezbetmek amacı ile onu çekecek, çok kadınvâri bir moda hakim olmuştu. Bazi modellerde ise bu iki cereyan tuhaf şekilde karışmıştı.

1964 ilkbahar ve yaz modasını, tümü itibariyle şöyle anlatmak mümkündür: Genel olarak elbiselerin umumi hatları, kol evleri vücuda yakın biçilmiştir. Cardın ile Dior'un ince hatlı elbiseleri, özellikle ilgi toplamış ve tutunacak modanın bu yolda gelişeceği anlaşılmıştır. Gabardin, alpaga, krep jerse gibi ince kumaşlar tekrar sahneye çıkmış ve kaba dokulu kumaşların yerini almıştır. Fakat çok pliseli zengin etekler bedene yapışık tipe bir değişiklik getirmiş ve bol eteğe doğru yeniden ilk adım atılmış, birçok tayyör etekleri de kanonlar, piller ve çeşitli şekillerle zenginleşmiştir.

Saint - Laurent'ın «küçük kız» tipi tayyörlerinin ne kadar tutunacağı belli olmamakla beraber, bunlar beyaz yakaları, beyaz kol kapakları, beyaz düğme dikilecek ön bandları ve pliseli etekleri, «uslu görünüş» leri ile kendilerinden çok bahsettirmişlerdir. Karışık desenli emprimeler, beyaz yakalarla gençleştirilmiş siyah veya lâcivert tayyörler, bej ve açık kahve rengi elbiseler çoktur. Renk modasında yeşile, fakat daha, çok pembe ile kırmızıya yer verilmiştir.

Tünikler

Baharın büyük özelliği, tünikler olacaktır. Tünik boyu uzatır, kadına ince görünüş verir. Tünik mantolar yanında, yünden veya ipekliden, emprimeden yapılmış tünik kıyafetler de çoktur. Tünikten maksat, vücuda yakın biçilmiş ve truakar şeklinde biterek, alttan üç - dört parmak veya birkaç" karış halinde başka bir etek gösteren kıyafettir. Manto tünikler önden düğmeli, diğerleri ise baştan geçmedir ve alttan görülen aynı kumaştan veya değişik kumaştan yapılmış etek görülmiyecek şekilde, bir astarın üstüne dikilmiştir. Bu yıl beyaz tünikler, özellikle siyah kılıfların üzerine giyilecek, alttan ve açık yakadan bu siyah kılıf görülecek, beyaz tünik bir kısa kollu pardesü hissini verecektir. Tweed'den, gabardinden, emprimeden yapılmış tünikler de çoktur.

Herşey değişti
Göğüslerin hatırı için..

Mevsimin tayyörü, çok eskiden olduğu gibi siyahtır, fakat beyaz bir yaka ile gençleşmiştir. Siyah alpaga tayyör ve beyaz organdı bluz en çok rağbet gören kıyafet olacaktır. Bu siyah tayyörden başka redingot tayyörler, yani uzun, çok düğmeli ve belde vücuda yakın tayyörler çoktur. Kısa ceketli tayyörler ise, daha çok bolero ceket hissi vermektedir. Bu tlo bolero hissi veren tayyör ceketlerinin altından genel olarak plili, kanonlu etekler giyilmekte, uzun ceketlerle ise dar etekler kullanılmaktadır. Kısa ceketlerle giyilen bazı elbiseler düşük belli olup, piller ve kanonlar kalça altından başlamaktadır. Kısaca, tayyörler ya tam tayyör olup, uzun etekli, düğmeli, bacan kemerlidir, ya da hafif tayyör olup, yakasız, kısa bolero tipi ceketlidir. Kollar omuzdan hafifçe düşük, kola çok yakın olarak biçilmiştir. Dirsek boyunda biten kısa kollu tayyörler de çoktur ve bunlar küçük eldivenle giyilmekte, yaz gelmeden kolların bahar güneşi ile yanmasını sağlamaktadır.

Kamelya modası
Çiçeğe çiçek

Şeffaf teferruat

Birçok şapkalar muslin gibi ince kumaşlarla süslenmiş ve birçok yaz akşamı elbiseleri de ya emprime muslinlerden, şifondan, şeffaf kumaşlardan yapılmıştır, ya da yün ve keten, krep elbiseler büyük şeffaf kol ve yakalarla kadınlaştırılmıştır.

En büyük yenilik, bu konuda. Cardın tarafından ortaya atılmış ve vücuda az yakın olarak biçilmiş bir dümdüz torba krep elbise, içten giyilen uzun kollu muslin bir bluzla birden çok abiye olmuştur. Tabiî, bu torba elbisenin kolları yoktur ye yakasızdır. Yaz geceleri bir kolye ile kolsuz elbise olarak da gidilebilecektir. Gene bu tip bol kollu muslin bluzlar yelek eteklerle de giyilmekte ve bunlar derhal abiye tayyör olmaktadır.

Büyük terziler, erkekleri cezbetmenin bir yolunu da yakaları, kolları alabildiğine açmakta bulmuşlardır. V şeklinde bir yaka, özel bir sutiyen sayesinde, tam bele kadar, gittikçe daralan bir bıçak darbesi ile açılmış, önde kalın bir kumaşla astarlanmış bir muslin bolero, sırtta tek kat olarak bırakılmış ve çıplak beden üstüne giydirilmiştir. Dekolteler! anlatmak mümkün değildir. Tabiî tatbik etmek de..

Kamelyalı kadın

Açıt veya kapalı, abiye veya spor, hemen hemen bütün elbiselerin baş süsü, kamelyalardır. Kamelya, bu mevsim kadın - erkek herkesi cezbedecek, kolay kullanılır, kibar bir çiçek olarak da çok tutunacaktır. Beyaz kamelya kadar renklileri, spor kumaşlardan yapılmışları da modadır. Siyah bir gece elbisesinin çok açık dekoltesi bir beyaz kamelya ile süslenmiş, bir spor tayyör yakasındaki aynı kumaştan yapılmış kamelya ile ka-

dınlaştırılmış, bir ekose yazlık küçük elbise ve bir spor şapka da gene ekose kamelyalarla özellik kazanmıştır. Belde, saçta, yakada, şapka ve çantada kamelya aynı şekilde hoş duracaktır ve modadır.

Dernekler

Köye doğru . . ,

"O rda bir köy var uzakta — O köy bizim köyümüzdür. — Gitmesek de, gelmesek de — O köy bizim köyümüzdür."

- Bir kaptıkaçtı içinde hep bir ağızdan bu türküyü söyliyen kadınlar, birden sustular. Koroyu idare eden. Ankara Radyosu Çocuk Saati program müdürü Şefika Çoruh idi. Şefi'ka Çoruh, yeni kurulan «Köy Kadınlarına Yardım Gönüllüleri» grupunun bir üyesidir. Türkân Çanga, Perihan Bakanoğlu, Meliha Çalkım. Süheylâ Göksel, Kâmuran Beklim, Sabiha Eriş ve arkadaşlarının kurmuş oldukları Gönüllüler grupu kaptıkaçtılarla gittikleri pazar gezisinden dönüyorlardı. Söyledikleri türküyü kendilerine marş olarak seçmişlerdi.. Şimdilik üç köye haftada iki defa gidecekler ve köy kadınlarına okuma . yazma, biçki - dikiş, sağlık ve çocuk bakımı kursları açacaklar, gençlerin boş zamanlarını değerlendirme konusunda onlara yardımcı olacaklardı. Köy kadınını hem kültürel ve sosyal, hem de ekonomik yönden kalkındırmanın çaresini arayacak olan grup genişledikçe yardım gören köylerin adedi de fazlalaşacaktı.

Şarkı birden sustu. Çünkü Gönüllüler hâlâ son uğradıkları köyde, Kurusarı köyünde gördükleri yıkık dökük, fakat içi pırıl pırıl temiz, bakımlı, Atatürk; köşesi ve çeşitli öğretim tabloları, el emeği araçlarla aydınlanmış köy okulunu düşünüyorlardı.. Ne yapıp edip, çocukları yeni bîr. okul çatısına kavuşturmak gerekiyordu. Zaten muhtar İsmail Patır, köyün başka hiçbir derdi olmadığını, herkesin okur - yazar olduğunu, yalnız, okul binasının gösterdiği tehlikeli durumdan ötürü yenilenmesi gerektiğini söylemişti. Kadınlar şimdi, bu boylarından büyük işi nasıl başaracaklarını araştırıyor ve ortaya çeşitli fikirler sürüyorlardı. Ama ortada bir misal vardı: Türk - Amerikan Kadınları Kültür Derneğinin köy kolu, grupu bu işi başarmış ve Yavrucak köyünü, köylülerin yardımı ve Vilayetin, iş birliği ise bir okula kavuşturmuştu. Zaten kuruluşlarının başlıca amacı da bu işbirliği zihniyetini yaymak ve onun için çalışmaktı.

Tüli'den haberler

Meclis Başkanının önceki hattaki yemek davetinden sonra, geçirdiğimiz hafta içinde de Senato Başkanı ve eşinin büyük daveti vardı. Bu defaki daha güzel ve zengin oldu. Yemek çok iyi tertiplenmişti. Toplantı daha iyi idare edildi. Ancak, bütün gayretlere rağmen, lisan bilen misafirlerin yabancılarla kaynaşması sağlanamadı. Yemek, gene ayrı ayrı topluluklar halinde oldu. Birçok misafir, toplantının resmî havasından sıyrılıp gecenin sonunu Süreyya pavyonunda tamamladı.

Başkanın davetinin en önemli olayını. Kasım Gülekin İsmet İnönünün elini öpmesi teşkil etti.

Bayan Aka uzun, gri-mavi, çiçekli bir tuvalet giymişti Çok iyi bir ev sahibesi idi. Km Gülsüm Aka da gecenin en zarif gençkızlarından biriydi, Fuat Sirmen, eşi Ayten Sirmenle gelmişti. Kızlarını getirmemişlerdi. Bayan Sirmen geçen seneki tuvaletini giymişti. Lale Kura bermutâd çok şıktı, o da uzun bir tuvalet giymişti. Kardeşi Jale Eralpın Amerikaya gidişine memnun olmakla beraber, hiç bir zaman aynı şehirde bulunamamaktan yakınıyordu. Semih Akbilin karısı Algın Akbil gene çok zarif ve şıktı. Yeşil uzun bir tuvalet ve siyah ağır bir şal vardı üzerinde. Tabiî senatörlerden Haydar Tunçkanatın eşi uzun, incilerle işlenmiş, gayet şık bir rubi tuvalet giymişti. Şevket Köksal ve siyah lâme karışık kısa elbisesi siyah saçlarına çok yakışmış olan eşi Jale Köksal, Azmi Sorgun Ve eşi, Sezai Okan ve eşi, Kemal Satır ve uzun siyah elbisesi, beyaz kürk etolü ile son derecede zarif ve yerini dolduran eşi Memduha Satır, Özdemir Benler ve kırmızı elbiseli eşi davette hazırdılar. Senato sekreterlerinden Sevim Akman siyah bir elbise ve dore bir hint şalı ile ismi gibi sevimli ve hoştu Ahmet Yıldız ve minyon eşi, Cevdet Sunay ve eşi, Nasır Zeytinoğlu ve eşi, hemen hemen bütün kordiplomatik, Wan Dyck ve eşi gecenin misafirleri arasındaydılar. Amil Artüs ve eşi de oradaydılar, fakat Artüs, bir ara, uzunca bir müddet eşini yalnız bıraktığı için, aralarında epeyce şiddetli bir münakaşa çıktı. Uzun boylu Senatör her ne kadar aşağıdan aldıysa da Bayan Artüsün öfkesi kolay yatışacağa benzemiyordu

SERGİ ______ Turizm ve Tanıtma Bakanlığının "Türkiyenin Arkeolojik Hazineleri" adı altında tertiplemiş olduğa sergi Pariste yapılan bir törenle açılmıştır. Sergide arkeolog Mübin Beher ve Nâlan Âfet Kuşçunun Anadolunun çeşitli uygarlık eserlerinden derledikleri tablolar büyük ilgi topladı Sergi bir ay müddetle açık bulundurulacaktır.

Köy Öğretmenleri ile Haberleşme ve Yardımlaşma Derneği aylık mûtad toplantısını gene Sanatsevenler Kulübü salonlarında, bu ayın ilk çarsambasında, yaptı. Hami ve asil üyeler, Ankara kolu adına himayeye alınan Çubukun Güldarlı köyü okuluna yardıma başlıyabilmenin heyecanı içindeydiler. Ancak köyü onbeş günde bir ziyaret etmek ve ders araçlarını götürebilmek için vasıta temini bir mesele olarak karşılarına dikilmektedir. Bu müşkülü halledecek bir teşekkül veya kimse çıktığı zaman yardımlar çok daha süratle yerine ulaşacak ve Ankaranın pek yakınında olduğu halde çok geri kalmış olan bu köyün de elinden tutmak mümkün olacaktır.

Haftanın başındaki pazar gecesi, Ankara Koleji İlk kısmının Ankara Palas salonlarında yapılan yemekli toplantısı her senekinden çok daha güzel ve eğlenceli geçti. Gece yarısından çok sonralara kadar kalan davetliler çok memnun ayrıldılar. Davetiyelerde yemeğin 20.80'da başlıyacağı yazılıydı, fakat saat 20.00'de gidenler, ilk büyük salonda boş masa bulamadılar. Sonra o katın bütün salonları da aynı şekilde doldu. Topluluk tahminen bin kişi kadar vardı.

İçişleri Bakam Orhan Öztrak ile, siyah elbisesi kendisine pek yakışan eşi Ayten Öztrak, eniştesi Metin Baskut ve eşi ile birlikte gelmişlerdi. Eski Toto Bakanı Necini Öktem ve eşi, Kâmil Kiper ve Mehlika Kiper.

Semih Sence ve eşi, Okul - Aile Birliği Başkanı avukat Erdoğan Bigat ile eşi Erdem Bigat ve annesi, Bedri Gürsoy ve eşi, Celal gardan Ve eşi, Nadir Uluç ve eşi, Celâl Dinçer ve eşi, Şakir Alp, eşi ve baldızı, ayrıca Ankaranın daha bir çok tanınmış ailesi, davetliler arasındaydılar.

Velilerden birçok hanım, teşrifat görevini üzerlerine almışlardı. Bu arada, bej tül üzerine dantel elbiseli sarışın bir hanım, başgarsonun koluna girmiş, ricalarla dostlarına yer temin etmeğe çalışıyordu. Biraz geç gelen Dr. Alaettin Orhon ve yeşil dantel bir döpiyes giymiş olan genç eşine bir masa getirtilip, orta bir yere yerleştirildi. Çok sevilen mütevazı Bakan Öztrak ile ailesinin, özel bir muamele istemeyip en arka salona geçişleri gözlerden kaçmadı. Bu sırada Nezahat Bayram ve saz arkadaşları geldiler, güzel birkaç şarkı ile epeyce alkış topladılar. Sıra Ankara Palasın atraksiyonuna gelince epeyce ilginç olaylar geçti. Okul-Aile Birliğinden Celal Şardan mikrofonda, atraksiyonun başlıyacağını, yalnız ilk gelecek sanatkarın bir âdeti olduğunu, dansederken kimsenin dolaşmamasını ve kendisini rahatsız etmemesini bildirdi! Biraz sonra da siyah elbisesi ve elinde şapkası ile, dövizlerimizin bir kısmının ziyanı pahasına getirtilmiş olan Pedro dö Cordoba salona geldi. bir müddet etrafına bakındı, ışıkların ayârlanmasını bekledi. Dansa başlamak üzereyken, birden -sanki kendisine gülünmüş veya aleyhinde konuşulmuş gibi- dansı yarıda bırakaras salonu terketti! Herkes evvelâ şaşırdı, sonra, olaya zerre kadar kıymet veremediklerini belirtmek üzere hep birlikte şarkılar söylemeğe başladılar.

Az sonra, sayın dansörün tekrar geleceği bildirildi ve nazlı dansör arz-ı endam etti. Fakat daha dansa başlamamıştı ki, bütün salonu "yuh!" sesleri doldurdu. Bir yandan da masalara vuruluöordu. Nazh dansör duraladı. O sırada arka masalardan oir bey geldi ve.salondakilerin hislerine tercüman olarak, sayın Cordoba'yı omuzundan hafifçe itti ve "istemiyoruz" dedi. Bütün salon bu sefer, istemiyoruz!" sesleriyle doldu. Dansör çekilip gitti.

Ondan sonra, yine Okul-Aile Birliği üyelerinden Şehner Bilginer ve bir arkadaşı mikrofona geçtiler, herkesin hatıralarını canlandıran eskit tangolar söylediler ve dansedildi

SAYIN DOKTOR VE ECZACILARA

SMA YENİ FORMÜL S-26

ŞİMDİ TÜRKİYEDE

Türk-Amerikan işbirliğinin yeni bir eseri Wyeth Laboratuvarlarının İstanbulda süt cocuğu maması imâl etmek için kurduğu 500 ton süt tozu kapasiteli fabrikadır.

SMA Yeni Formül S-26 nın sütü Trakyada hususi bir çiftlikte devamlı veteriner kontrolü altında beslenen, her türlü mikroptan arı, Hollstein tipi Hollanda ineklerinden temin edilir. Günlük olarak tesislere gelen süt, kalite kontrolü laboratuvarının titiz analizlerinden geçtikten sonra hemen ve insan eli değmeden muhtelif tesislerde yağ, protein, karbonhidrat, vitamin ve mineralleri bakımından anne sütüne en yakın bir hale girer.

En modern teknik imkânlarla imâl edilen SMA Yeni Formül S-26, yeni nesillerin hayata emin adımlarla başlamasını sağlamak için Türk tababetinin hizmetindedir.

1 Mart 1964 tarihinden itibaren Türkiyede perakende satış fiatı:

453 GR. LIK KUTULARDA - TL. 24.75

WYETH LABORATUVARLARI A.Ş. TOPKAPI - İSTANBUL

büyük yaz çekilişinde
tekrar
5
milyon
TÜRKİYE İŞ BANKASI

YAYINLAR

Kitaplar

GÖLGELERİ KULLANMAK

(Ahmet Oktayın şiirleri, Dost yayınları. Şiir Dizisi 3, Ankara 1963, Ajans Türk Matbaası. 94 sayfa 250 kuruş)

Roman yazan Kemal Tahir, şiiri ve şairi şöyle tanımlıyor : Günün birinde bakarsınız bir uğultu olur, büyük bir uğultu. Yeri göğü doldurur. Kulaklarınızı tıkamak isteseniz de bu uğultudan kurtulamazsınız. Sanırsınız ki deprem oluyor, karalarla denizler yer değiştiriyor. Her yerde bir ad duyarsınız. Bilmediğiniz, tanımadığınız bir ad. Heryerde ondan bahsedilir, övülür, kötülenir. Ama bir an gelir ki, üçgün,beş gün içinde o adı bellersiniz. İşte bu büyük şairdir.

Şiir de öyle. Kendinizi zorlamasanız da bir tabım mısralar dilinize takılır kalır. İçinizde kıpırtılar duyarsınız. Bu da büyük şiirdir."

Kelimeler belki Kemal Tabirin kelimeleri, cümleler belki onun cümle yapılışı içinde değil ama, özetle bu soylu, romancımızın büyük şiir ve büyük şadirden anladığı bu. Bu konuda kendisiyle son derece anlaşıyoruz. Şiir ve şair ya vardır, ya yoktur. Orta halli şiir, orta halli şair.. Bunlar sadece günü-nü, gün edenlerin avuntusudur. Moda olarak orta şair, kötü şair vardır. Yaz dıklarına orta şiir, kötü şiir denir ama, şiir denmez..

Ahmet Oktay kötü şair değil. Ama Ahmet Oktay orta şair. Yazdıktan ile yüreklerde o büyük uğultuyu, büyük kıpırtıyı yaratamıyor. İyiniyeti, büyük düşünceleri, iri lafları, cümleleleri tırpanlayan ifadesi, emeği, çabası büyük şair olmasına yetmiyor. Ahmet Oktay okunmaz mı? Ahmet Oktayın şiirleri bir kenara atılıverecek şiirler mi? Elbette ki hayır. Ahmet Oktay günümüz içindeki benzerlerinin en güçlülerinden biri, güre, şaire en yaklaşmış olanlarından biri. Ama ne büyük şair, ne de büyük şiiri var.

Ben Kemal Tahirden farklı olarak bir de, gerçek şiir ve şairde «yarına kalmak» endişesi arıyorum. Söz gelişi,

Kemal Tahirden farklı olarak, dedim. Belki o da benim gibi düşünüyordur ama, işin bu tarafını sormadığım için bilmiyorum, Ahmet Oktay yarına kalacak şair değil, bana öyle geliyor.

Belki biraz kişisel ölçü ama, benim anlamadığım şeylerden biri de anlamsızlık. Günümüzün bu pek moda akımı için ben, diyecek söz bulamıyorum. Anlamsızlıktan anlam çıkarmak merakım yok benim. Bunun için de, bu çabaya en az düşmüşlerden biri olmasına rağmen, Ahmet Oktayı rahat an lıyamıyorum. Anlânmayan şeyin şiir olabileceğine ise, hele bir de buna anlamın ötesinde topluma yararsızlık eklenince, hiç mi hiç aklım yatmıyor.

İşte Ahmet Oktayın «Gölgeleri Kullanmak» adlı şiir kitabını bu ölçüler içinde bir değil birkaç kere okudum. Parıltılar var, insanı bir an için yerinden hoplatan çıkışlaır var, ustalıklı bîr ifade kudreti, duru bir türkçe var. Belki bîr şair için gerekli herşey var. Var ama, şiir, büyük şiir yok!

İşte size Oktayın şiirlerinden bir örnek. Bunda, ya da ötekilerinde belki benim bulamadığımı sis bulursanız, arayın :

«Nerdesin acı —Nerdesin zulüm? sorar silah kayalar arasından, —Duyulur yazısız taşların sotukluğu — büyük büyük susan ne?

Küçük anılardan, şeylerden — çarpar karanlığa- kuş tüyü. — El var denizde çiçek açmış - bunca kandan son. ra— geçeri soğutan ne?».

Bu da bir başka şiiri, «çocuk» :
«Eksilir çiçek, azalır aşk — ölü doğunca erlere. —Bunca büyüdük savaşlardan — kovalandık bunca. - niye elini keser hâlâ — içimizdeki çocuk?».

İlhami SOYSAL

BİR DELİNİN NOTLARI

Gogol'ün hikâyeleri, çeviren Mehmet Özgül, Ataç Kitabeyi yayınları 59, İsteme adresi : İstanbul, Ankara Cad. 45, 110 sayfa 3 lira.

PSİKANALİZ AÇISINDAN EDEBİYAT

Freud-Jund-Adler'in araştırmaları, çeviren Selâhattin Hilav, Ataç Kitabevi yayınları 58, İsteme adresi: İstanbul, Ankara Cad. 45. 78 sayfa 3 lira.

KOMEDİ SANATI

Athene Seyler-Stephan Haggard'in araştırması, çeviren Suat Taşer, Ataç Kitabevi yayınları Tiyatro dizisi, İsteme adresi: İstanbul, Ankara Cad. 45, 90 sayfa 3 lira.

HÜCREDEKİ ADAM

Samet Ağaoğlunun hikâyeleri, Ağaoğlu yayınevi, İsteme adresi: Ankara Cad. Atkın Han 7, İstanbul, 144 sayfa 5 lira.

ATATÜRK ve ATATÜRKÇÜLÜK

Tarık Zafer Tunayanın müşahede ve tezleri, Siyaset İlmi Serisi 14, Baha matbaası,

İstanbul 1964, 125 sayfa 10 lira.

Dergiler:

HİSAR

Yedi yıllık bir susuştan sonra bâsübâdelmevte ulaşmış gibi yeniden yayınlanmaya başlanan aylık fikir ve sanat dergisi Hisarın üçüncü sayısı, maalesef çok göz doldurucu değil. Baskı tekniği imkanlarının yetersizliğinin yanı ura, muhtevada da bir yazı bulma sıkıntısı içinde oldukları anlaşılan Hisarcılar, 22 sayfalık dergilerinde bütün çabalarına rağmen yeni ve orijinal hiç birşey söylemiyorlar.

Yılların tecrübesinden geçmiş Hisar kadrosunun, böylesine amatör ölçüler içinde dergi çıkarmasını okuyucu ister istemez yadırgıyor. Şiirden fıkraya, hikâyeye ve eleştiriye kadar çeşitli konularda yazı seçerken Hisar yöneticilerine daha titiz olmalarım söylemek, sadık bir Hisar okuyucusu için fazla olmasa gerek. İ. S.

"BASIN İLÂN KURUMU"

Genel Müdürlük

Cağaloğlu, Türk Ocağı Caddesi No. 1

İstanbul

Telefon : 22 43 84 — 22 43 85

Telgraf Adresi : BASIN KURUMU

ŞUBELER — DIŞ MUHABİRLER

İstanbul
Ankara
İzmir
Adana
Bursa
Diyarbakır
Erzurum
Eskişehir
Konya
Zonguldak

A.B.D.
Almanya (Federal)
Almanya
Avusturya
Avustralya
Belçika
Bulgaristan
Çekoslovakya
Danimarka
Fransa
Hollanda
İngiltere
İspanya
İsrail

İsveç
İsviçre
İtalya
Japonya
Lübnan
Macaristan
Norveç
Pakistan
Polonya
Portekiz
Romanya
Yugoslavya
Yunanistan

(Basın: A — 1497) — 88

PURO ✶ fay

1964 YILININ **BÜYÜK PİYANGOSUNA** ***katılınız!***

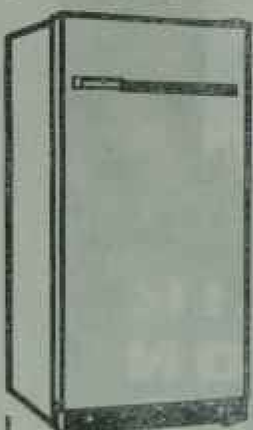
Piyangoya iştirak için...

3 adet Puro Tuvalet Sabunu kabı ile 3 adet Fay Temizleme Tozu kapağını P.K. 24 İstanbul adresine postalayınız. Zarfın arkasına açık adresinizi yazmayı unutmayınız. Kur'a numaralarınız adresinize gönderilecek ve kur'alar 28 Haziranda Noter huzurunda çekilecektir.

Ford

ARÇELİK

İkramiyeler:

- **FORD "GALAXIE" 64**
- **10 ADET ARÇELİK BUZDOLABI** (en üstün kaliteli buzdolabı)
- **300 adet teselli mükâfatı**

Talihiniz Açık Olsun...

Terkibinde G-11 bulunan

PURO

piyasada satın alabileceğiniz en mükemmel tuvalet sabunudur

Terkibinde TEXAPON Z bulunan köpüklü - deterjanlı

fay

kalite bakımından üstün, fiat bakımından ucuzdur.

10
NİSAN
1964
TARİHİNİ
UNUTMAYINIZ
ÇÜNKÜ
BU TARİH
5
MİLYON LİRALIK
ÇEKİLİŞİN SON
PARA
YATIRMA
GÜNÜDÜR
T.C. ZİRAAT BANKASI